EVROPSKA
KOMISIJA

Bruselj, 19.6.2024
COM(2024) 598 final

POROČILO KOMISIJE

Belgija, Češka, Estonija, Španija, Francija, Italija, Madžarska, Malta, Poljska, Slovenija, Slovaška in Finska

Poročilo, pripravljeno v skladu s členom 126(3) Pogodbe o delovanju Evropske unije

POROČILO KOMISIJE

Belgija, Češka, Estonija, Španija, Francija, Italija, Madžarska, Malta, Poljska, Slovenija, Slovaška in Finska

Poročilo, pripravljeno v skladu s členom 126(3) Pogodbe o delovanju Evropske unije

1. UVOD

Člen 126 Pogodbe o delovanju Evropske unije določa postopek v zvezi s čezmernim primanjkljajem. Postopek je nadalje opredeljen v Uredbi Sveta (ES) št. 1467/97 o pospešitvi in razjasnitvi izvajanja postopka v zvezi s čezmernim primanjkljajem[1], ki je del Pakta za stabilnost in rast.

V skladu s členom 126(3) PDEU to poročilo ocenjuje razmere v več državah članicah glede na merilo glede primanjkljaja. Oblika tega „zbirnega“ poročila pomaga pri primerljivosti več primerov, medtem ko se primer vsake države članice obravnava ločeno.

Uredba Sveta (EU) 2024/1264 o spremembi Uredbe (ES) št. 1467/97 je začela veljati 30. aprila 2024. Ta uredba o spremembi je del svežnja skupaj z Uredbo (EU) 2024/1263[2] in Direktivo Sveta (EU) 2024/1265[3]. Ti trije akti skupaj reformirajo okvir ekonomskega upravljanja Unije. Cilja reformiranega okvira sta vzdržnost javnega dolga ter trajnostna in vključujoča rast z reformami in naložbami. Okvir spodbuja tudi nacionalno odgovornost in je usmerjen bolj srednjeročno, hkrati pa je izvrševanje učinkovitejše in bolj dosledno.

Zakonodajna sprememba Uredbe (ES) št. 1467/97 je oceno upoštevanja merila glede primanjkljaja v bistvu ohranila nespremenjeno. V nasprotju s tem je bila ocena upoštevanja merila glede dolga bistveno spremenjena (glej spodaj).

To poročilo, ki je prvo poročilo v skladu s členom 126(3) PDEU po deaktivaciji splošne odstopne klavzule konec leta 2023, je v skladu s pravili prenovljenega okvira.[4]

Merila glede primanjkljaja in dolga

Merilo glede primanjkljaja je izpolnjeno, če primanjkljaj sektorja država v preteklem letu (2023) in načrtovani primanjkljaj za tekoče leto (2024) ne presegata 3 % BDP. Če kateri koli od njiju presega to vrednost, Komisija preuči, ali se delež primanjkljaja znatno in stalno zmanjšuje ter približuje referenčni vrednosti. Preuči tudi, ali primanjkljaj presega referenčno vrednost izjemno in začasno ter ali ostaja blizu referenčne vrednosti (oddelek 2). Komisija in Svet morata v korakih, ki vodijo k sprejetju sklepa o obstoju čezmernega primanjkljaja,

---

1 Uredba Sveta (ES) št. 1467/97 o pospešitvi in razjasnitvi izvajanja postopka v zvezi s čezmernim primanjkljajem (UL L 209, 2.8.1997), kakor je bila nazadnje spremenjena z Uredbo Sveta (EU) 2024/1264 z dne 29. aprila 2024 (UL L 2024/1264, 30.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1264/oj).

2 Uredba (EU) 2024/1263 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 29. aprila 2024 o učinkovitem usklajevanju ekonomskih politik in večstranskem proračunskem nadzoru ter razveljavitvi Uredbe (ES) št. 1466/97 (UL L, 2024/1263, 30.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj).

3 Direktiva Sveta (EU) 2024/1265 z dne 29. aprila 2024 o spremembi Direktive 2011/85/EU o zahtevah v zvezi s proračunskimi okviri držav članic (UL L, 2024/1265, 30.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1265/oj).

4 Tako je zato, ker se nova pravila že izvajajo v praksi. Nekateri elementi spremenjene uredbe se še ne izvajajo, npr. pot gibanja očiščenih odhodkov, kot jo je določil Svet in ki je navedena v okviru ustreznih dejavnikov iz člena 2(3) Uredbe (ES) št. 1467/97.

upoštevati pomembne dejavnike, če (i) javni dolg ne presega 60 % BDP ali (ii) če dolg presega 60 % BDP, vendar je primanjkljaj blizu 3 % BDP, presežek pa je začasen (oddelek 4).

V skladu s Pogodbo je **merilo glede dolga** izpolnjeno, če bruto dolg sektorja države ne presega 60 % BDP, razen če se delež dovolj hitro zmanjšuje in se približuje referenčni vrednosti. V skladu s členom 2(2) Uredbe (ES) št. 1467/97 (kakor je bila spremenjena) se šteje, da se delež javnega dolga v BDP dovolj hitro zmanjšuje in se dovolj hitro približuje referenčni vrednosti, če zadevna država članica upošteva svojo pot gibanja očiščenih odhodkov, kot jo je določil Svet v skladu z Uredbo (EU) 2024/1263.[5] Ker Svet še ni določil poti gibanja očiščenih odhodkov za države članice[6], merila glede dolga na tej stopnji ni mogoče v celoti oceniti v skladu z merili novega okvira.[7]

Glavni podatki, na katerih temelji to sporočilo in ki so spodbudili njegov nastanek

Komisija pri oceni **merila glede primanjkljaja** upošteva dejanski delež primanjkljaja v letu 2023 na podlagi podatkov o načrtovanem rezultatu, ki jih objavi Eurostat. Načrtovani delež primanjkljaja za leto 2024 temelji na vladnih načrtih, ki so bili Eurostatu sporočeni v okviru uradnega obvestila o javnih financah spomladi 2024.[8] Poleg tega se pri oceni izpolnjevanja merila glede primanjkljaja upošteva tudi pomladanska napoved Komisije iz leta 2024. Prav tako se v tem poročilu javnofinančni primanjkljaj primerja z javnimi investicijskimi odhodki ter upoštevajo vsi drugi pomembni dejavniki v skladu s členom 2 Uredbe (ES) št. 1467/97.

V poročilu se ocenjuje skladnost z merilom glede primanjkljaja v dvanajstih državah članicah: **v Belgiji, na Češkem, v Estoniji, Španiji, Franciji, Italiji, na Madžarskem, Malti, Poljskem, v Sloveniji, na Slovaškem** in **Finskem**. Natančneje (glej tudi tabelo 1):

— po podatkih, ki jih je Eurostat objavil 22. aprila 2024[9], je primanjkljaj sektorja država v letu 2023 presegel 3 % BDP v desetih državah članicah: **v Belgiji, na Češkem, v Estoniji, Španiji, Franciji, Italiji, na Madžarskem, Malti, Poljskem** in **Slovaškem**[10]. Dejanski primanjkljaji v letu 2023, ki presegajo 3 % BDP, zagotavljajo *prima facie* dokaze o obstoju čezmernih primanjkljajev v vsaki od navedenih držav članic.

— Poleg tega v skladu z uradnim obvestilom o javnih financah spomladi 2024 **Finska** in **Slovenija** načrtujeta, da bosta njuna javnofinančna primanjkljaja v letu 2024 presegla 3 %

---

5 Pri ocenjevanju izpolnjevanja merila glede dolga bi se vedno upoštevali pomembni dejavniki.

6 V skladu s členom 17 Uredbe (EU) 2024/1264 bo pot gibanja očiščenih odhodkov opredeljena v priporočilu Sveta, ki potrjuje nacionalni srednjeročni fiskalno-strukturni načrt, ki ga mora predložiti vsaka država članica in oceniti Komisija. V skladu s prehodnimi določbami iz člena 36 države članice svoje prve nacionalne srednjeročne fiskalno-strukturne načrte predložijo do 20. septembra 2024, razen če se država članica in Komisija dogovorita o podaljšanju roka za razumno obdobje.

7 Podatki o dolgu sektorja država kot odstotek BDP so predstavljeni v oddelku 3.

8 Ker Eurostatu podatki niso bili sporočeni v okviru uradnega obvestila o javnih financah, je vir načrtovanih primanjkljajev za leto 2024 program stabilnosti/konvergenčni program. V tem poročilu so vse zadevne države članice, razen Francije, svoje načrtovane primanjkljaje za leto 2024 predložile Eurostatu v okviru uradnega obvestila o javnih financah spomladi 2024.

9 Kazalniki Eurostata za euro z dne 22. aprila 2024.

10 Javnofinančni primanjkljaj Romunije je leta 2023 prav tako presegel 3 % BDP, nad referenčno vrednostjo pa naj bi bil tudi leta 2024. Vendar Romunija ni zajeta v tem poročilu, saj je Svet o obstoju čezmernega primanjkljaja v Romuniji odločil 3. aprila 2020. Zadnje priporočilo Sveta za odpravo čezmernega javnofinančnega primanjkljaja v Romuniji je z dne 18. junija 2021. Komisija je danes Svetu priporočila, naj sprejme sklep, s katerim določi, da Romunija ni sprejela učinkovitih ukrepov v odgovor na priporočilo Sveta z dne 18. junija 2021 (COM(2024) 597).

BDP.[11] Ta načrtovana primanjkljaja za leto 2024 sta tudi *prima facie* dokaza o obstoju čezmernega primanjkljaja v obeh navedenih državah članicah. Eurostat načrtovanih primanjkljajev ne potrjuje in so negotovi.

Kot je navedeno zgoraj, **merila glede dolga** na tej stopnji ni mogoče v celoti oceniti v skladu z merili novega okvira. Bruto dolg sektorja država kot odstotek BDP je konec leta 2023 presegel referenčno vrednost 60 % v trinajstih državah članicah: v Belgiji, Nemčiji, Grčiji, Španiji, Franciji, na Hrvaškem, v Italiji, na Cipru, Madžarskem, v Avstriji, na Portugalskem, v Sloveniji in na Finskem (tabela 3).

Gospodarsko ozadje nedavnih priporočil na področju fiskalne politike

V najhujši fazi pandemije se je gospodarska aktivnost v EU leta 2020 močno zmanjšala (za 5,6 %), saj so na vsakodnevno življenje močno vplivali zajezitveni ukrepi, poslovno aktivnost pa so dodatno omejevala ozka grla v dobavnih verigah. Gospodarstvo EU se je ob hitrem uvajanju cepiv, močni poletni turistični sezoni in boljši prilagoditvi manj strogim zdravstvenim ukrepom v letu 2021 močno okrepilo. Vendar se je zaradi sočasne svetovne rasti gospodarske aktivnosti pomanjkanje materialov povečalo in že v letu 2021 povzročilo zvišanje cen energije. Ovire za rast so se nato še povečale, ko se je začela ruska vojna agresija proti Ukrajini, kar je povzročilo nadaljnjo rast cen energije in povečalo negotovost. Gospodarstvo EU je ostalo odporno, pri čemer se je realna rast BDP s 6,0 % v letu 2021 upočasnila na 3,5 % v letu 2022.

V istem obdobju so se priporočila glede fiskalne politike, kot jih je sprejel Svet, prilagajala spreminjajočim se gospodarskim razmeram. Usklajeni ukrepi politike na ravni EU in nacionalni ravni so ublažili vpliv pandemije COVID-19 na gospodarstva držav članic in odprli pot močnemu okrevanju po pandemiji v letih 2021 in 2022. Instrument NextGenerationEU in njegov osrednji del, mehanizem za okrevanje in odpornost, sta imela odločilno vlogo pri zaščiti in spodbujanju ekonomske, socialne in teritorialne kohezije Unije, podpiranju zaupanja v gospodarstvo ter ohranjanju zasebnih in javnih naložb. Evropskemu gospodarstvu je uspelo zajeziti negativne posledice ruske vojne agresije proti Ukrajini, saj je s hitro diverzifikacijo oskrbe in precejšnjim zmanjšanjem porabe plina prebrodilo energetsko krizo. Države članice so se z načrtom REPowerEU zavezale ključnim reformam in naložbam za reševanje energetske krize z diverzifikacijo oskrbe z energijo in pospeševanjem proizvodnje energije iz obnovljivih virov. Leta 2023 se je gospodarska aktivnost v EU upočasnila, rast pa so zavirali visoki življenjski stroški, zaostrovanje denarne politike, delni umik javnofinančne podpore in upadanje zunanjega povpraševanja. Rast, ki je bila na začetku leta 2024 boljša od pričakovane, in nadaljnje zmanjševanje inflacije sta postavila temelje za postopno povečevanje aktivnosti v obdobju, ki ga zajema napoved. Glede na pomladansko napoved Komisije iz leta 2024 naj bi realna rast BDP v EU v letu 2024 znašala 1,0 %, v letu 2025 pa naj bi se povečala na 1,6 %, kar je predvsem posledica rasti zasebne potrošnje zaradi rasti realnih plač in zaposlovanja.

Zaradi deaktivacije splošne odstopne klavzule konec leta 2023 je bila za fiskalne smernice Sveta za leto 2024 značilna ponovna uvedba diferenciranih specifičnih priporočil za države, oblikovanih v kvantitativnem smislu. Svet je 14. julija 2023 državam članicam, ki naj ne bi dosegle svojega srednjeročnega proračunskega cilja, priporočil[12], naj v letu 2024 nacionalno financirane očiščene primarne odhodke omejijo na diferencirane stopnje rasti, ki bi zagotovile preudarno fiskalno politiko. Državam članicam, ki naj bi dosegle srednjeročni proračunski cilj,

---

[11] Celoten sklop tabel, ki so jih države članice sporočile Eurostatu, je na voljo na: https://ec.europa.eu/eurostat/web/government-finance-statistics/excessive-deficit-procedure/edp-notification-tables.

[12] Priporočila Sveta z dne 14. julija 2023 (2023/C 312/01 do 2023/C 312/27, UL C 312, 1.9.2023, str. 1).

je bilo priporočeno, naj v letu 2024 ohranijo trden fiskalni položaj, čeprav brez takšne kvantitativne omejitve. Vsem državam članicam je bilo priporočeno tudi, naj v letih 2023 in 2024 čim prej ukinejo energetske podporne ukrepe in s tem povezane prihranke uporabijo za zmanjšanje javnofinančnega primanjkljaja, če ta ne bo na ravni srednjeročnega cilja. Svet je prav tako priporočil, naj vse države članice še naprej ohranijo nacionalno financirane naložbe in zagotavljajo učinkovito črpanje sredstev iz mehanizma za okrevanje in odpornost ter drugih skladov EU, zlasti za spodbujanje zelenega in digitalnega prehoda. Za države članice euroobmočja je Komisija ocenila osnutke proračunskih načrtov držav članic glede na navedena priporočila Sveta in pripravila mnenja o teh osnutkih.[13]

Leta 2023 je Komisija večkrat napovedala[14], da bo Svetu predlagala, naj spomladi 2024 začne postopke v zvezi s čezmernim primanjkljajem, in pozvala države članice, naj to upoštevajo pri izvrševanju svojih proračunov za leto 2023 in izvajanju svojih fiskalnih politik v letu 2024.

Svet v svojem priporočilu z dne 12. aprila 2024 o ekonomski politiki euroobmočja[15] vztraja, naj države članice euroobmočja sprejmejo usklajene in preudarne fiskalne politike, da bi dolg ohranile na preudarni ravni ali da bi se deleži dolga verjetno zmanjševali, čeprav bodo glede na prevladujočo negotovost ostali prožni, kar bi privedlo do splošne restriktivne fiskalne naravnanosti v euroobmočju. Državam članicam se tudi priporoča, naj v letu 2024 čim prej odpravijo izredne energetske podporne ukrepe in s tem povezane prihranke uporabijo za zmanjšanje primanjkljaja.[16]

---

13 Mnenja Komisije o osnutkih proračunskih načrtov za leto 2024 z dne 21. novembra 2023 (C(2023) 9501 final do C(2023) 9520 final), Mnenje Komisije o posodobljenem osnutku proračunskega načrta Slovaške za leto 2024 z dne 16. januarja 2024 (C(2024) 343 final) in Mnenje Komisije o posodobljenem osnutku proračunskega načrta Luksemburga za leto 2024 z dne 18. aprila 2024 (C(2024) 2626 final).

14 Sporočilo z dne 8. marca 2023 o smernicah fiskalne politike za leto 2024 (COM(2023) 141 final). Glej tudi sporočilo o osnutkih proračunskih načrtov za leto 2024: celovita ocena (COM(2023) 900 final).

15 Priporočilo Sveta z dne 12. aprila 2024 o ekonomski politiki euroobmočja (UL C, C/2024/2807, 23.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/2807/oj).

16 V istem okviru je Svet državam članicam euroobmočja priporočil tudi, naj razvijejo fiskalne strategije za doseganje preudarnega srednjeročnega fiskalnega položaja in okrepitev vzdržnosti dolga, kjer je to potrebno, in sicer z odločno, diferencirano, postopno in realistično konsolidacijo v kombinaciji z visokokakovostnimi javnimi naložbami in reformami, zlasti za doseganje višje trajnostne rasti in povečanje odpornosti euroobmočja proti prihodnjim izzivom. Države članice naj po potrebi v te strategije vključijo ukrepe za nadaljnje povečanje učinkovitosti in kakovosti javnofinančnih odhodkov ter izboljšanje vzdržnosti in ustreznosti pokojninskih sistemov ter sistemov zdravstvenega varstva in dolgotrajne oskrbe.

Tabela 1: Položaj držav članic glede na referenčne vrednosti primanjkljaja in dolga

	Dejanski primanjkljaj **ne presega (✓) / presega (✗)** **3 % BDP v letu 2023**	**Načrtovani primanjkljaj** **ne presega (✓) / presega (✗)** **3 % BDP v letu 2024**	**Delež dolga ne presega (✓) / presega (✗) 60 % BDP konec leta 2023**
Belgija	✗	✗	✗
Češka	✗	✓	✓
Estonija	✗	✓	✓
Španija	✗	✓	✗
Francija	✗	✗[17]	✗
Italija	✗	✗	✗
Madžarska	✗	✗	✗
Malta	✗	✗	✓
Poljska	✗	✗	✓
Slovenija	✓	✗	✗
Slovaška	✗	✗	✓
Finska	✓	✗	✗
Države članice, ki niso upoštevane v tem poročilu			
Bolgarija	✓	✓	✓
Danska	✓	✓	✓
Nemčija	✓	✓	✗
Irska	✓	✓	✓
Grčija	✓	✓	✗
Hrvaška	✓	✓	✗
Ciper	✓	✓	✗
Latvija	✓	✓	✓
Litva	✓	✓	✓
Luksemburg	✓	✓	✓
Nizozemska	✓	✓	✓
Avstrija	✓	✓	✗
Portugalska	✓	✓	✗
Romunija (*)	✗	✗	✓
Švedska	✓	✓	✓

Vir: Eurostat (sporočilo za javnost 22. aprila 2024 in uradno obvestilo o javnih financah spomladi 2024)
(*) V postopku v zvezi s čezmernim primanjkljajem od leta 2020.

[17] Francija v okviru uradnega obvestila o javnih financah spomladi 2024 Eurostatu ni predložila načrtovanega primanjkljaja za leto 2024. Vendar je Francija aprila 2024 objavila program stabilnosti za obdobje 2024–2027, v skladu s katerim naj bi primanjkljaj za leto 2024 znašal 5,1 % BDP.

2. SALDO SEKTORJA DRŽAVA

Belgija, Češka, Estonija, Španija, Francija, Italija, Madžarska, Malta, Poljska in **Slovaška** so leta 2023 presegle referenčno vrednost primanjkljaja. Med njimi Belgija, Francija, Italija, Madžarska, Malta, Poljska in Slovaška načrtujejo primanjkljaj nad 3 % BDP tudi za leto 2024[18].

Javnofinančni primanjkljaj **Slovenije** in **Finske** je bil v letu 2023 pod referenčno vrednostjo, za leto 2024[19] pa načrtujeta primanjkljaj, ki bo presegel 3 % BDP.

V vseh državah članicah, primanjkljaj katerih je v letu 2023 presegel 3 % BDP, razen v Estoniji, je bil javnofinančni primanjkljaj *nad* referenčno vrednostjo *in ne blizu* te vrednosti (glej tabelo 2). V Estoniji je bil primanjkljaj *nad* referenčno vrednostjo, *vendar blizu* te vrednosti.

Na Finskem je načrtovani primanjkljaj za leto 2024 *nad* 3 % BDP *in blizu* te vrednosti[20]. V Sloveniji znaša načrtovani primanjkljaj za leto 2024[21] 3,6 % BDP, medtem ko pomladanska napoved Komisije iz leta 2024[22] predvideva primanjkljaj v višini 2,8 % BDP in s tem pod referenčno vrednostjo 3 %. Zato načrtovana kršitev referenčne vrednosti v letu 2024 v smislu člena 126(3) PDEU za Slovenijo ni potrjena.

Glede na pomladansko napoved Komisije iz leta 2024 naj bi javnofinančni primanjkljaji v Belgiji, Estoniji, Franciji, Italiji, na Madžarskem, Malti, Poljskem in Slovaškem v letih 2024 in 2025 še naprej presegali 3 % BDP. Zato se pričakuje, da primanjkljaji, ki pri navedenih državah članicah presegajo referenčno vrednost, *ne bodo začasni*. Sicer pa naj javnofinančni primanjkljaji na Češkem, v Španiji in Sloveniji po sedanjih napovedih v letih 2024 in 2025 ne bi presegli referenčne vrednosti, zato se pričakuje, da bodo čezmerni primanjkljaji *začasni*. Na Finskem naj bi javnofinančni primanjkljaj v letu 2024 presegel referenčno vrednost, v letu 2025 pa ne, zato se pričakuje, da bo čezmerni primanjkljaj *začasen*.

Splošna odstopna klavzula Pakta za stabilnost in rast je bila deaktivirana konec leta 2023, kot je Komisija napovedala ob različnih priložnostih.[23] Splošna odstopna klavzula je ostala aktivirana vse leto 2023 na podlagi predhodne ocene gospodarskih razmer, ki jo je Komisija izvedla spomladi 2022.[24] Zlasti je bilo ugotovljeno, da aktivacijo v letu 2023 upravičujejo povečana negotovost in velika negativna tveganja za gospodarske obete zaradi ruske agresije proti Ukrajini, rekordna povišanja cen energije in nadaljnje motnje v dobavnih verigah. Gospodarstvo EU je po zaslugi močnega usklajenega odziva politike, ki je privedel do hitre

---

18 Kot je bilo sporočeno Eurostatu v okviru uradnega obvestila o javnih financah spomladi 2024, razen Francije, za katero je program stabilnosti ustrezen vir načrtovanih podatkov za leto 2024 (glej opombo17).

19 Kot je bilo sporočeno Eurostatu v okviru uradnega obvestila o javnih financah spomladi 2024.

20 Načrtovani primanjkljaj za leto 2024, kot je bil sporočen Eurostatu v okviru uradnega obvestila o javnih financah spomladi 2024, znaša 3,5 % BDP. Vendar je Finska v programu stabilnosti, predloženem 25. aprila 2024, svoj načrtovani primanjkljaj za leto 2024 popravila nekoliko navzdol na 3,4 % na podlagi dodatnih konsolidacijskih ukrepov v višini 1 % BDP, za katere se je vlada zavezala, da jih bo spomladi 2024 zagotovila v rebalansu proračuna.

21 Kot je bilo sporočeno Eurostatu v okviru uradnega obvestila o javnih financah spomladi 2024.

22 Če ni navedeno drugače, je vir podatkov za leti 2024 in 2025 v tem poročilu pomladanska napoved Komisije iz leta 2024 (European Economy-Institutional Papers 286).

23 Glej Sporočilo Komisije Svetu o smernicah fiskalne politike za leto 2024, COM(2023) 141 final. Glej Evropska komisija Industrijski načrt v okviru zelenega dogovora za neto ničelno dobo, COM(2023) 62 final z dne 1. februarja 2023. Glej Evropska komisija Evropski semester 2022 – pomladanski sveženj, COM(2022) 600 final z dne 23. maja 2022.

24 COM(2022) 600 final.

diverzifikacije virov energije, pa tudi zaradi odpornega trga dela, zaporedne šoke prestalo bolje, kot je bilo sprva pričakovano. Poleg tega se nekatera navzdol usmerjena tveganja niso uresničila. Zato so bili leta 2023 ukrepi, sprejeti za ublažitev gospodarskega in socialnega učinka cen energije, v večini držav članic postopoma odpravljeni, kot je priporočil Svet[25]. Poleg tega stroški začasnih ukrepov, povezanih s pandemijo COVID-19, niso bili več makroekonomsko pomembni.[26] Na podlagi teh premislekov[27] se primanjkljaji, ki so v letu 2023 presegli referenčno vrednost, na splošno ne morejo šteti za primanjkljaje zaradi izjemnih ekonomskih okoliščin.

V posebnem primeru Estonije je primanjkljaj, ki je leta 2023 presegel referenčno vrednost, neposredna posledica izjemnih gospodarskih okoliščin in se zato šteje za *izjemnega*.[28] Gospodarstvo se je v letu 2022 skrčilo za 0,5 %, v letu 2023 pa še za dodatne 3,0 %. Glede na pomladansko napoved Komisije iz leta 2024 naj bi se v letu 2024 skrčilo za 0,5 %, kar bo gospodarstvo za tri leta pahnilo v recesijo.

Skratka, ta analiza kaže, da merila glede primanjkljaja pred upoštevanjem pomembnih dejavnikov ne izpolnjuje 12 držav članic: **Belgija, Češka, Estonija, Španija, Francija, Italija, Madžarska, Malta, Poljska, Slovenija, Slovaška** in **Finska**.

---

25 Priporočila Sveta z dne 14. julija 2023 (2023/C 312/01 do 312/27), UL C 312, 1.9.2023, str. 1.

26 V EU so se proračunski stroški začasnih izrednih ukrepov, povezanih s pandemijo COVID-19, po ocenah zmanjšali s 3,3 % BDP v letih 2020 in 2021 na 0,7 % BDP v letu 2022. Ukrepi, povezani s pandemijo, so bili leta 2023 postopoma odpravljeni. Stroški humanitarne pomoči beguncem, ki bežijo pred rusko vojno agresijo proti Ukrajini –, ki je bila izrecno omenjena v priporočilih glede javnih financ, ki jih je Svet sprejel leta 2022, – v letu 2023 v EU niso presegli 0,1 % BDP. Stroški ukrepov za ublažitev gospodarskih in socialnih posledic visokih cen energije so v letu 2022 znašali 1,2 % BDP, v letu 2023 pa so se zmanjšali na 0,9 % BDP. V letu 2024 naj bi se proračunski učinek v EU zmanjšal na 0,2 % BDP.

27 Nadaljnje posebnosti posameznih držav so obravnavane v oddelku 4.2.

28 V skladu s členom 2(1) Uredbe 1467/97se presežek javnofinančnega primanjkljaja nad referenčno vrednostjo šteje za izjemnega v skladu s členom 126(2), točka (a), druga alinea, Pogodbe o delovanju Evropske unije (PDEU), kadar Svet v skladu s členom 25 Uredbe (EU) 2024/1263 ugotovi, da je to posledica obstoja resnega upada gospodarske aktivnosti v euroobmočju ali celotni Uniji, ali v skladu s členom 26 navedene uredbe ugotovi, da je to posledica izjemnih okoliščin, ki so zunaj nadzora vlade in močno vplivajo na javne finance zadevne države članice. V letih 2022 in 2023 se je gospodarska aktivnost v Estoniji zmanjšala za 0,5 % oziroma 3,0 %, kar je prispevalo k povečanju javnofinančnega primanjkljaja v letu 2023. Uredba (EU) 2024/1263 je začela veljati 30. aprila 2024, do zdaj pa ni bil začet noben postopek iz členov 25 in 26. Vendar Komisija meni, da izjemne okoliščine, ki so zunaj nadzora vlade, močno vplivajo na javne finance Estonije, kar upravičuje, da se presežek javnofinančnega primanjkljaja nad referenčno vrednostjo šteje za izjemnega. Komisija meni, da je ta pristop ob upoštevanju nedavnega prehoda na novo vzpostavljeni okvir upravičen. Kljub temu ta ugotovitev ne pomeni precedensa.

Tabela 2: Saldo sektorja država

Odstotek BDP

	2020	2021	2022	2023	Uradno obvestilo o javnih financah za leto 2024	2024	2025
Belgija	–9,0	–5,4	–3,6	–4,4	–4,4	–4,4	–4,7
Češka	–5,8	–5,1	–3,2	–3,7	–2,3	–2,4	–1,9
Estonija	–5,4	–2,5	–1,0	–3,4	–2,9	–3,4	–4,3
Španija	–10,1	–6,7	–4,7	–3,6	–3,0	–3,0	–2,8
Francija	–8,9	–6,6	–4,8	–5,5	-	–5,3	–5,0
Italija	–9,4	–8,7	–8,6	–7,4	–4,3	–4,4	–4,7
Madžarska	–7,6	–7,2	–6,2	–6,7	–4,5	–5,4	–4,5
Malta	–9,4	–7,6	–5,5	–4,9	–4,5	–4,3	–3,9
Poljska	–6,9	–1,8	–3,4	–5,1	–5,1	–5,4	–4,6
Slovenija	–7,6	–4,6	–3,0	–2,5	–3,6	–2,8	–2,2
Slovaška	–5,3	–5,2	–1,7	–4,9	–6,0	–5,9	–5,4
Finska	–5,6	–2,8	–0,4	–2,7	–3,5	–3,4	–2,8
Države članice, ki niso upoštevane v tem poročilu							
Bolgarija	–3,8	–3,9	–2,9	–1,9	–3,0	–2,8	–2,9
Danska	0,3	4,1	3,3	3,1	1,5	2,4	1,4
Nemčija	–4,3	–3,6	–2,5	–2,5	–1,8	–1,6	–1,2
Irska	–5,0	–1,5	1,7	1,7	1,5	1,3	1,2
Grčija	–9,8	–7,0	–2,5	–1,6	–1,1	–1,2	–0,8
Hrvaška	–7,2	–2,5	0,1	–0,7	–1,9	–2,6	–2,6
Ciper	–5,7	–1,8	2,7	3,1	3,2	2,9	2,9
Latvija	–4,4	–7,2	–4,6	–2,2	–2,8	–2,8	–2,9
Litva	–6,5	–1,1	–0,6	–0,8	–2,9	–1,8	–2,2
Luksemburg	–3,4	0,5	–0,3	–1,3	–1,2	–1,7	–1,9
Nizozemska	–3,7	–2,2	–0,1	–0,3	–2,1	–2,0	–2,1
Avstrija	–8,0	–5,8	–3,3	–2,7	–2,9	–3,1	–2,9
Portugalska	–5,8	–2,9	–0,3	1,2	0,2	0,4	0,5
Romunija (*)	–9,3	–7,2	–6,3	–6,6	–4,9	–6,9	–7,0
Švedska	–2,8	0,0	1,2	–0,6	–1,2	–1,4	–0,9

Vir: Eurostat (podatki za obdobje 2020–2023 in uradno obvestilo o javnih financah za leto 2024) ter pomladanska napoved Komisije iz leta 2024 (podatki za leti 2024 in 2025)[29]. (*) V postopku v zvezi s čezmernim primanjkljajem od leta 2020.

3. DOLG SEKTORJA DRŽAVA

Med državami članicami, obravnavanimi v tem poročilu, je bruto dolg sektorja država konec leta 2023 presegel 60 % BDP in s tem referenčno vrednost v sedmih državah članicah: **v Belgiji**, **Španiji**, **Franciji**, **Italiji**, **na Madžarskem, v Sloveniji** in **na Finskem** (glej

[29] COM(2024) 601 PO/2024/4130.

tabelo 3).[30] Poleg tega se je za Španijo, Francijo, Italijo, Madžarsko in Slovenijo delež javnega dolga v BDP v letu 2023 v primerjavi s prejšnjim letom zmanjšal; nasprotno pa se je izkazalo, da je bil delež za Belgijo in Finsko v letu 2023 višji kot v letu 2022. Med državami članicami, ki jih to poročilo zadeva, in glede na pomladansko napoved Komisije iz leta 2024 naj bi se delež javnega dolga v BDP v letih 2024 in 2025 v primerjavi z letom 2023 povečal za Češko, Estonijo, Francijo, Italijo, Malto, Poljsko, Slovaško in Finsko. Drugače naj bi se za Španijo in Slovenijo delež dolga sektorja država v BDP v letu 2024 zmanjšal, v letu 2025 pa še dodatno v primerjavi z letom 2023. V Belgiji naj bi se delež javnega dolga v BDP v letu 2024 rahlo zmanjšal v primerjavi z letom 2023, nato pa naj bi se v letu 2025 povečal, medtem ko naj bi se za Madžarsko najprej povečal (leta 2024 v primerjavi z letom 2023), nato pa naj bi se v letu 2025 zmanjšal, vendar naj bi ostal večji kot leta 2023.

[30] Kar zadeva druge države članice, je bruto javni dolg konec leta 2023 referenčno vrednost 60 % presegel tudi **v Nemčiji**, **Grčiji**, **na Hrvaškem**, **Cipru**, **v Avstriji** in **na Portugalskem**, v vsaki od njih pa se je razmerje od konca prejšnjega leta zmanjšalo.

Tabela 3: Dolg sektorja država

Odstotek BDP

	2020	2021	2022	2023	**Uradno obvestilo o javnih financah za leto 2024**	2024	2025
Belgija	111,9	107,9	104,3	105,2	105,2	105,0	106,6
Češka	37,7	42,0	44,2	44,0	45,5	45,2	45,5
Estonija	18,6	17,8	18,5	19,6	20,9	21,4	24,6
Španija	120,3	116,8	111,6	107,7	105,6	105,5	104,8
Francija	114,9	113,0	111,9	110,6	-	112,4	113,8
Italija	155,0	147,1	140,5	137,3	137,8	138,6	141,7
Madžarska	79,3	76,7	74,1	73,5	73,2	74,3	73,8
Malta	52,2	53,9	51,6	50,4	54,2	52,0	52,6
Poljska	57,2	53,6	49,2	49,6	53,6	53,7	57,7
Slovenija	79,6	74,4	72,5	69,2	68,6	68,1	66,4
Slovaška	58,8	61,1	57,7	56,0	58,3	58,5	59,9
Finska	74,7	72,6	73,5	75,8	79,1	80,5	82,4
Države članice, ki niso upoštevane v tem poročilu							
Bolgarija	24,6	23,9	22,6	23,1	25,0	24,8	24,6
Danska	42,3	36,0	29,8	29,3	29,1	26,5	25,1
Nemčija	68,8	69,0	66,1	63,6	64,0	62,9	62,2
Irska	58,1	54,4	44,4	43,7	41,4	42,5	41,3
Grčija	207,0	195,0	172,7	161,9	154,2	153,9	149,3
Hrvaška	86,1	77,5	67,8	63,0	58,0	59,5	59,1
Ciper	114,9	99,3	85,6	77,3	70,6	70,6	65,4
Latvija	42,7	44,4	41,8	43,6	41,0	44,5	46,3
Litva	46,2	43,4	38,1	38,3	39,8	38,9	41,6
Luksemburg	24,6	24,5	24,7	25,7	27,2	27,1	28,5
Nizozemska	54,7	51,7	50,1	46,5	46,8	47,1	48,4
Avstrija	82,9	82,5	78,4	77,8	77,5	77,7	77,8
Portugalska	134,9	124,5	112,4	99,1	95,1	95,6	91,5
Romunija (*)	46,7	48,5	47,5	48,8	49,0	50,9	53,9
Švedska	40,2	36,7	33,2	31,2	31,8	32,0	31,3

Vir: Eurostat (podatki za obdobje 2020–2023) in pomladanska napoved Komisije iz leta 2024 (podatki za leti 2024 in 2025)[31]. (*) V postopku v zvezi s čezmernim primanjkljajem od leta 2020.

[31] COM(2024) 601 PO/2024/4130.

4. POMEMBNI DEJAVNIKI PRI OCENJEVANJU IZPOLNJEVANJA MERILA GLEDE PRIMANJKLJAJA

V skladu s členom 126(3) Pogodbe to poročilo za vsako državo članico „upošteva tudi, ali javnofinančni primanjkljaj presega javne investicijske odhodke, in vse druge pomembne dejavnike, tudi srednjeročno gospodarsko in proračunsko stanje države članice“.

Ti dejavniki so nadalje pojasnjeni v členu 2(3) Uredbe (ES) št. 1467/97 in se nanašajo na:

> (a) srednjeročno stanje dolga, tj. stopnja izzivov v zvezi z javnim dolgom, razvoj stanja javnega dolga in njegovega financiranja ter s tem povezani dejavniki tveganja, zlasti struktura zapadlosti, valuta denominacije dolga in pogojne obveznosti, vključno z morebitnimi implicitnimi obveznostmi v zvezi s staranjem prebivalstva in zasebnim dolgom;
>
> (b) srednjeročni proračunski položaj, ki vključuje zlasti obseg dejanskega odklona od poti gibanja očiščenih odhodkov, kot jo je določil Svet, v letnem in kumulativnem smislu, kot je izmerjen v kontrolnem računu;
>
> (c) srednjeročni ekonomski položaj, vključno s potencialno rastjo, gibanje inflacije in ciklična gibanja v primerjavi s predpostavkami, na katerih temelji pot gibanja očiščenih odhodkov, kot jo je določil Svet;
>
> (d) izvajanje reform in naložb, vključno zlasti s politikami za preprečevanje in odpravljanje makroekonomskih neravnotežij ter politikami za izvajanje skupne strategije Unije za rast in zaposlovanje, vključno s tistimi, ki jih podpira mehanizem za okrevanje in odpornost, ter splošna kakovost javnih financ, zlasti učinkovitost nacionalnih proračunskih okvirov;
>
> (e) povečanje javnih naložb v obrambo, kjer je to ustrezno, pri čemer se upošteva tudi čas evidentiranja odhodkov za vojaško opremo.

Natančneje, povečanje javnih naložb v obrambo je bilo zaradi reforme okvira ekonomskega upravljanja vključeno med pomembne dejavnike.

Člen 2(3) Uredbe (ES) št. 1467/97 določa tudi, da je treba ustrezno upoštevati „vse druge dejavnike, ki so po mnenju zadevne države članice pomembni za izčrpno oceno izpolnjevanja meril primanjkljaja in dolga ter jih je država članica predložila Svetu in Komisiji“.

Poleg tega se v skladu s členom 2(4) prisotnost znatnih izzivov v zvezi z javnim dolgom šteje za ključni oteževalni dejavnik.

Kar zadeva ocenjevanje izpolnjevanja merila glede primanjkljaja, člen 2(4) Uredbe (ES) št. 1467/97 določa, da lahko Svet in Komisija v korakih, ki vodijo k sprejetju sklepa o obstoju čezmernega primanjkljaja, pomembne dejavnike upoštevata le, če:

a) **delež javnega dolga v BDP ne presega** referenčne vrednosti **60 %** *ali,*
b) če **delež javnega dolga v BDP presega** referenčno vrednost **60 %**, je izpolnjen **dvojni pogoj** – *tj*. da **primanjkljaj ostaja blizu** referenčni vrednosti ***in*** da je presežek nad referenčno vrednostjo **začasen**.

Med državami članicami, obravnavanimi v tem poročilu, delež javnega dolga v BDP ne presega referenčne vrednosti 60 % BDP **na Češkem**, **v Estoniji**, **na Malti**, **Poljskem** in **Slovaškem**. Zato Svet in Komisija za teh pet držav članic v naslednjih korakih, ki vodijo k sprejetju sklepa o obstoju čezmernega primanjkljaja, lahko upoštevata pomembne dejavnike (odstavki 4, 5 in 6 člena 126 PDEU).

Za preostale države članice, ki jih zadeva poročilo, v **Belgiji**, **Španiji**, **Franciji**, **Italiji in na Madžarskem,** delež javnega dolga v BDP presega referenčno vrednost 60 % BDP, dvojni pogoj, potreben za upoštevanje pomembnih dejavnikov (odstopanje in začasnost), pa ni izpolnjen. Zato Svet in Komisija za te države članice v korakih, ki vodijo k sprejetju sklepa o obstoju čezmernega primanjkljaja, ne moreta upoštevati pomembnih dejavnikov (odstavki 4, 5 in 6 člena 126 PDEU). V nasprotju s tem je dvojni pogoj izpolnjen za **Slovenijo** in **Finsko**.

V skladu z ustaljeno prakso in členom 2(4) Uredbe (ES) št. 1467/97 so pomembni dejavniki obravnavani v nadaljevanju tudi za države članice, za katere jih Svet in Komisija ne moreta upoštevati v naslednjih korakih, ki vodijo k sprejetju sklepa o obstoju čezmernega primanjkljaja na podlagi merila glede primanjkljaja.

4.1. DEJAVNIKI, POMEMBNI ZA VEČ DRŽAV

Gospodarstvo EU se je v zadnjih letih soočalo z vrsto ogromnih šokov. Kriza zaradi COVID-19 je povzročila svetovne motnje v dobavi, saj se je povpraševanje med močnim okrevanjem po pandemiji močno povečalo. Ruska agresija proti Ukrajini je pospešila rast cen energije, ki se je začela že leta 2021, gospodarski učinki v državah članicah pa so se razlikovali glede na bližino vojne regije, strukturo energetskih trgov in dobavnih poti ter strukturo trgovinskih odnosov države članice. Inflacija, merjena z indeksom HICP, je oktobra 2022 v EU poskočila na dvomestno stopnjo, pri čemer je bila inflacija v srednji in vzhodni Evropi občutno višja. To je povzročilo močno zmanjšanje kupne moči gospodinjstev in spremembo razpoloženja potrošnikov. Ti dejavniki so poleg podpore zaradi COVID-19 in izrednih energetskih podpornih ukrepov vplivali na proračunska gibanja držav članic, npr. prek mehanizmov samodejne indeksacije, povečanih odhodkov za obrambno varnost in varnost na mejah.

Gospodarska aktivnost v EU je v letu 2023 na splošno stagnirala, pri čemer se je rast BDP v letu 2023 ob šibkem domačem povpraševanju in majhni podpori zunanjega okolja upočasnila na 0,4 %. V zadnjem času so se zaradi konflikta na Bližnjem vzhodu povečala negativna tveganja za gospodarstvo EU in svetovno gospodarstvo, s potencialnimi posledicami zanju. Medtem se inflacija še naprej znižuje, pri čemer se je z 9,2 % v letu 2022 znižala na 6,4 % v letu 2023. V prvem četrtletju leta 2024 se je gospodarska aktivnost v EU ob dodatni umiritvi inflacije okrepila.

Zmanjševanje javnofinančnega primanjkljaja EU se je v letu 2023 ustavilo, ko je gospodarska aktivnost oslabela. Po znatnem zmanjšanju v letih 2021 in 2022 z zelo visokih ravni v letu 2020 se je primanjkljaj sektorja države agregata EU v letu 2023 rahlo povečal na 3,5 % BDP, v letu 2024 pa naj bi se zmanjšal na 3,0 % BDP. Za države članice, obravnavane v tem poročilu, naj bi bila gibanja primanjkljaja v letu 2024 bolj raznolika, saj naj bi se delež primanjkljaja v primerjavi z letom 2023 povečal na Poljskem, v Sloveniji, na Slovaškem in Finskem, v Belgiji in Estoniji naj bi ostal stabilen, na Češkem, v Španiji, Franciji, Italiji, na Madžarskem in Malti pa naj bi se zmanjšal.

Konec leta 2023 je delež javnega dolga v BDP EU znašal 82,9 % (84,8 % konec leta 2022), kar je približno 9 odstotnih točk manj od najvišje ravni 92 %, zabeležene konec leta 2020. Vendar ostaja približno 4 odstotne točke nad ravnjo pred pandemijo COVID-19. Delež dolga

naj bi se v letu 2024 stabiliziral. Od držav članic, obravnavanih v tem poročilu, se delež dolga v letu 2023 ni zmanjšal v Belgiji, Estoniji, na Poljskem in Finskem.

Po splošni rasti, ocenjeni na približno 3½ % BDP v obdobju 2020–2022, je fiskalna naravnanost EU[32] leta 2023 postala nevtralna. Nevtralna naravnanost je bila posledica določenega znižanja proračunskih stroškov ukrepov, povezanih z energijo, kar je pomenilo restriktivni prispevek neto tekočih primarnih odhodkov, ki ga je izravnal ekspanzivni prispevek nacionalno financiranih naložb, odhodkov, financiranih z nepovratnimi sredstvi iz mehanizma za okrevanje in odpornost in drugimi skladi EU, ter drugih naložb v osnovna sredstva. V letu 2024 naj bi bila fiskalna naravnanost EU restriktivna, na ravni nekoliko nad ½ % BDP, kar naj bi bilo predvsem posledica pričakovanega zmanjšanja državnih subvencij za zasebne naložbe (druge naložbe v osnovna sredstva) in skoraj popolne opustitve ukrepov, povezanih z energijo. Po napovedi ob nespremenjeni politiki, naj bi bila v letu 2025 fiskalna naravnanost EU nevtralna. Vendar bi lahko potreba po zmanjšanju proračunskega primanjkljaja in ponovnem zniževanju deleža dolga povzročila bolj restriktivno fiskalno naravnanost v letu 2025, kot je trenutno predvideno.

4.2. POMEMBNI DEJAVNIKI, SPECIFIČNI ZA POSAMEZNE DRŽAVE

Ta oddelek vsebuje oceno dejavnikov, ki so pomembni za vsako posamezno državo članico. Ti dejavniki vključujejo srednjeročne makroekonomske obete, srednjeročni proračunski položaj (vključno z javnimi naložbami; glej tabelo 4), srednjeročno stanje dolga, splošno kakovost javnih financ, izvajanje reform in naložb (vključno s politikami za preprečevanje in odpravljanje makroekonomskih neravnotežij ter izvajanje skupne strategije Unije za rast in zaposlovanje, vključno s tistimi, ki jih podpira mehanizem za okrevanje in odpornost), povečanje javnih naložb v obrambo in vse druge pomembne dejavnike, ki jih je izpostavila vsaka država članica.

V zvezi s povečanjem javnih naložb v obrambo to poročilo obravnava razčlenitev javnofinančnih odhodkov glede na klasifikacijo izdatkov države po funkcijah (COFOG), zlasti bruto investicije v osnovna sredstva, ki se uporabljajo za obrambne namene. To so uradni podatki, ki jih objavi Eurostat in so v skladu z običajnimi konvencijami o evidentiranju, kot se uporabljajo tudi za priglašene podatke o postopku v zvezi s čezmernim primanjkljajem. Vendar pa so podatki COFOG na voljo s časovnim zamikom[33] in so trenutno na voljo le do leta 2022. Države članice so predložile dodatne informacije in predhodne ocene odhodkov za obrambo in/ali naložb v obrambo za leti 2023 in 2024, kot so predstavljene v oddelkih za posamezne države.

Oddelki za posamezne države se nanašajo na ključne informacije o srednjeročnem makroekonomskem položaju, vključno s prispevki k rasti, ter o srednjeročnih proračunskem položaju in stanju dolga, več podrobnosti o makroekonomskih in fiskalnih napovedih pa je na voljo v pomladanski napovedi Komisije iz leta 2024. Dodatne informacije o proračunskih ukrepih, fiskalni naravnanosti in analizi vzdržnosti dolga, o katerih se razpravlja za vsako državo članico v nadaljevanju, so vključene v priporočilo Komisije za priporočilo Sveta o

---

32 Cilj fiskalne naravnanosti je oceniti gospodarsko spodbudo, ki izhaja iz fiskalnih politik, tako tistih, ki se financirajo na nacionalni ravni, kot tistih, ki se financirajo iz proračuna EU.

33 Zadevni rok za poročanje v programu pošiljanja ESR je t+12 mesecev, ki se prestavi na t+11 mesecev od septembra 2024. Ob upoštevanju potrebe Eurostata po potrditvi in obdelavi podatkov to pomeni, da postanejo podatki javno dostopni od januarja do februarja leta t+2.

ekonomskih in socialnih politikah, politikah zaposlovanja ter strukturnih in proračunskih politikah ter v poročila o državah za leto 2024. [34]

[34] Analiza vzdržnosti dolga je bila v primerjavi s poročilom o vzdržnosti javnih financ za leto 2021 (European Economy-Institutional Papers 171) posodobljena tako, da odraža napoved Komisije. Glej sporočilo o glavnih elementih pomladanskega svežnja evropskega semestra 2024 (COM(2024) 600 final) in priporočila Komisije za priporočila Sveta (COM(2024) 601 do 627). Za najnovejšo oceno Komisije o državah članicah, ki se soočajo z neravnotežji ali čezmernimi neravnotežji, glej ustrezne poglobljene preglede (SWD(2024) 80 do 85 in 100 do 105). Za oceno tveganj glede vzdržnosti dolga v vseh državah članicah, obravnavanih v tem poročilu, glej priloge o analizi vzdržnosti dolga v poročilih o državah (SWD(2024) 601 do 627).

Tabela 4: Javne naložbe

Odstotek BDP

	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Belgija	2,8	2,8	2,7	2,9	3,1	2,9
Češka	4,8	4,7	4,7	5,0	4,9	4,9
Estonija	5,7	5,6	5,1	6,3	7,0	6,9
Španija	2,6	2,7	2,8	3,0	3,1	3,1
Francija	4,2	4,1	4,2	4,3	4,3	4,2
Italija	2,6	2,9	2,7	3,2	3,2	3,5
Madžarska	6,5	6,3	5,4	5,1	4,6	4,7
Malta	3,9	3,9	3,4	3,5	3,7	3,9
Poljska	4,5	4,1	3,8	5,0	5,1	5,4
Slovenija	4,1	4,7	5,4	5,3	5,8	5,4
Slovaška	3,4	3,1	3,1	4,7	4,1	4,5
Finska	4,8	4,2	4,2	4,0	4,2	4,7
Države članice, ki niso upoštevane v tem poročilu						
Bolgarija	3,3	2,7	2,3	3,5	2,5	3,5
Danska	3,6	3,2	3,1	3,2	3,3	3,3
Nemčija	2,7	2,6	2,6	2,7	2,8	2,9
Irska	2,4	2,1	2,1	2,3	2,6	2,7
Grčija	3,1	3,6	3,7	3,9	4,4	4,3
Hrvaška	5,5	4,6	3,7	5,4	5,5	5,6
Ciper	2,8	2,6	2,6	3,5	3,6	3,7
Latvija	5,7	5,4	3,9	4,2	5,5	6,1
Litva	4,5	3,2	3,2	4,2	4,4	4,0
Luksemburg	4,7	4,1	4,2	4,7	4,6	4,9
Nizozemska	3,7	3,4	3,2	3,1	3,2	3,2
Avstrija	3,3	3,6	3,4	3,5	3,5	3,4
Portugalska	2,3	2,6	2,4	2,5	3,1	3,4
Romunija (*)	4,6	4,2	4,4	5,3	5,2	4,8
Švedska	5,0	4,7	4,8	5,0	5,2	5,3

Vir: Eurostat (podatki za obdobje 2020–2023) in pomladanska napoved Komisije iz leta 2024 (za leti 2024 in 2025). (*) V postopku v zvezi s čezmernim primanjkljajem od leta 2020.

4.2.1. DRŽAVE ČLANICE, ZA KATERE SE LAHKO UPOŠTEVAJO POMEMBNI DEJAVNIKI

ČEŠKA

Srednjeročni makroekonomski položaj. Realni BDP se je v letu 2020 zmanjšal za 5,5 %. Po 3,6-odstotnem povečanju v letu 2021 je realni BDP v letu 2022 zrasel za 2,4 %, nato pa se je v letu 2023 zmanjšal za 0,3 %. Pričakuje se, do bo v letu 2024 dosegel rast v višini 1,2 %, v letu 2025 pa 2,8 %. Rast v letu 2024 naj bi bila predvsem posledica zasebne potrošnje in neto izvoza.

Srednjeročni proračunski položaj, vključno z naložbami. Javnofinančni primanjkljaj je od leta 2020 nad 3 % BDP: s 5,1 % BDP v letu 2021 se je zmanjšal na 3,2 % v letu 2022, nato pa se je v letu 2023 povečal na 3,7 %. Po projekciji naj bi v letu 2024 znašal 2,4 % BDP, v letu 2025 pa 1,9 % BDP. Javne naložbe so v letih 2021 in 2022 ostale na ravni 4,7 % BDP, nato pa so se v letu 2023 povečale na 5,0 % in bile v letih 2022 in 2023 večje od javnofinančnega primanjkljaja. V letih 2024 in 2025 naj bi javne naložbe ostale na ravni 4,9 % BDP ter naj bi bile v istih letih še vedno večje od javnofinančnega primanjkljaja.

Po ocenah Komisije je bila fiskalna naravnanost letu 2023 v razmerah visoke inflacije restriktivna in je znašala 0,9 % BDP. Rast nacionalno financiranih tekočih primarnih odhodkov (brez diskrecijskih ukrepov na strani prihodkov) je imela v letu 2023 restriktiven učinek na fiskalno naravnanost v višini 0,7 % BDP. To vključuje za 0,1 % BDP nižje stroške ciljno usmerjenih izrednih podpornih ukrepov za gospodinjstva in podjetja, ki so najbolj ranljiva za povišanja cen energije. Vključuje tudi nižje stroške zagotavljanja začasne zaščite razseljenim osebam iz Ukrajine (za 0,1 % BDP). Predvidena rast nacionalno financiranih tekočih primarnih odhodkov v letu 2023 je bila skratka v skladu s priporočilom Sveta. Odhodki, ki se financirajo z nepovratnimi sredstvi iz mehanizma za okrevanje in odpornost ter drugih skladov EU, so v letu 2023 znašali 1,1 % BDP. Nacionalno financirane naložbe so v letu 2023 znašale 4,4 % BDP, kar pomeni zvišanje za 0,5 odstotne točke v primerjavi z letom 2022. Češka je dodatne naložbe financirala iz mehanizma za okrevanje in odpornost ter drugih skladov EU, vključno z javnimi naložbami za zeleni in digitalni prehod ter energetsko varnost, kot so prenove za izboljšanje energijske učinkovitosti in namestitev zmogljivosti za proizvodnjo energije iz obnovljivih virov, posodobitev in izboljšanje varnosti železnic ter priprava projektov za elektrifikacijo, zaščita pred poplavami v občinah in zadrževanje vode na zemljiščih, projekti čeških podjetij za zmanjšanje porabe vode in uporabo krožnih rešitev za podjetja, javno-zasebna partnerstva na področju raziskav in inovacij ter zagotavljanje digitalnih naprav za šole, ki se delno financirajo iz mehanizma za okrevanje in odpornost ter drugih skladov EU.

Glede na ocene Komisije naj bi bila fiskalna naravnanost v letu 2024 restriktivna in naj bi znašala 2,3 % BDP. Glede na pomladansko napoved Komisije iz leta 2024 naj bi se nacionalno financirani očiščeni primarni odhodki Češke v letu 2024 zmanjšali za 1,1 %, kar je pod priporočeno najvišjo stopnjo rasti. To je skladno s priporočilom Sveta. Glede na pomladansko napoved Komisije iz leta 2024 so neto proračunski stroški energetskih podpornih ukrepov ocenjeni na 1,2 % BDP v letu 2023, v letu 2024 naj bi znašali –0,2 % in v letu 2025 0,0 %. Če bi se povezani prihranki porabili za zmanjšanje javnofinančnega primanjkljaja, kot je priporočil Svet, bi te projekcije pomenile fiskalno prilagoditev v višini 1,4 % BDP v letu 2024, nacionalno financirani očiščeni primarni odhodki pa bi imeli v navedenem letu restriktiven učinek na fiskalno naravnanost v višini 2,2 % BDP. V letih 2023 in 2024 naj bi bili izredni energetski podporni ukrepi čim prej postopoma odpravljeni. To je skladno s priporočilom Sveta. Poleg tega naj bi se s tem povezani prihranki v celoti uporabili za zmanjšanje javnofinančnega primanjkljaja. To je prav tako skladno s priporočilom Sveta. Glede na pomladansko napoved Komisije iz leta 2024 naj bi se nacionalno financirane javne naložbe v

letu 2024 zmanjšale na 4,2 % BDP (s 4,4 % BDP v letu 2023). To zmanjšanje je posledica konca programskega obdobja 2014–2020 za strukturne sklade EU, za katere so bila sredstva na voljo do leta 2023. Ob upoštevanju tega dodatnega dejavnika se za javne naložbe v letu 2024 ocenjuje, da so skladne s priporočilom Sveta. Javnofinančni odhodki, ki se financirajo s prihodki iz skladov EU, vključno z nepovratnimi sredstvi iz mehanizma za okrevanje in odpornost, pa naj bi se v letu 2024 zmanjšali na 1,0 % BDP (z 1,1 % BDP v letu 2023). To zmanjšanje je posledica konca programskega obdobja 2014–2020 za strukturne sklade EU, za katere so bila sredstva na voljo do leta 2023.

Izzivi v zvezi z dolgom in srednjeročno stanje dolga. Javni dolg se je povečal s 37,7 % BDP konec leta 2020 na 42 % konec leta 2021. Konec leta 2022 se je dodatno povečal na 44,2 % BDP, nato pa se v letu 2023 rahlo zmanjšal na 44,0 %. Konec leta 2024 naj bi znašal 45,2 %, konec leta 2025 pa 45,5 %.

Na splošno analiza vzdržnosti dolga na srednji rok kaže na srednja tveganja. Glede na projekcijo za 10-letno obdobje po osnovnem scenariju naj bi se delež dolga sektorja država v letu 2034 rahlo povečal na 48 % BDP. Osnovno gibanje dolga je razmeroma občutljivo na makroekonomske šoke. Glede na stohastične projekcije, ki simulirajo širok nabor možnih začasnih šokov za makroekonomske spremenljivke, je majhna verjetnost, da bo delež dolga v letu 2028 večji kot v letu 2023.

Za celovito oceno vzdržnosti dolga je treba upoštevati druge dejavnike. Po eni strani so dejavniki, ki povečujejo tveganje, povezani z nedavnim zvišanjem obrestnih mer in znatnim deležem kratkoročnega dolga. Po drugi strani pa dejavniki, ki zmanjšujejo tveganje, vključujejo stabilnost zapadlosti dolga v zadnjih letih, razmeroma stabilne vire financiranja (z raznoliko in veliko bazo vlagateljev) in valutno denominacijo dolga.

Poleg tega bi lahko strukturne reforme in naložbe v okviru instrumenta NextGenerationEU/mehanizma za okrevanje in odpornost, če bodo v celoti izvedene, v prihodnjih letih pozitivno vplivale na rast BDP. Izvajanje reform in naložb, vključenih v češki načrt za okrevanje in odpornost, je v teku, vendar so za pravočasno dokončanje potrebna večja prizadevanja.

Nacionalni proračunski okvir. Odgovornosti neodvisnih fiskalnih institucij izpolnjujeta dva zakonito ustanovljena organa, in sicer fiskalni svet in odbor za proračunske napovedi. Hkrati je še vedno mogoče izboljšati dostop navedenih institucij do nalog obveščanja in ocenjevanja. Nekatere proračunske prakse na Češkem (npr. spremembe parametrov, na katerih temeljijo fiskalna pravila, in uporaba državnih subjektov zunaj rednega proračuna) pogosto slabijo fiskalni okvir.

Povečanje javnih naložb v obrambo. Na podlagi podatkov COFOG, ki jih je objavil Eurostat, so skupni odhodki sektorja država za obrambo v letu 2022 znašali 1,0 % BDP. Od tega so javne naložbe v obrambo v letu 2022 predstavljale 0,2 % BDP, kar je za 0,1 odstotne točke več kot leta 2019. Po predhodnih ocenah Češke so se odhodki za obrambo v letu 2023 povečali za 0,3 odstotne točke BDP (številčni podatki o naložbah v obrambo niso navedeni).

Drugi dejavniki, ki jih je izpostavila država članica. Češka je navedla, da je leta 2024 sprejela konsolidacijske ukrepe s skupnim učinkom v višini približno 1,5 % BDP. Po njenem mnenju bi se moral s temi ukrepi primanjkljaj medletno zmanjšati na 2,3 % BDP, kar je precej pod 3 % BDP v letu 2024.

ESTONIJA

Srednjeročni makroekonomski položaj. Realni BDP se je v letu 2020 zmanjšal za 1,0 %. Po 7,2-odstotnem povečanju v letu 2021 se je realni BDP v letu 2022 zmanjšal za 0,5 %, v letu 2023 pa še za 3,0 %. Pričakuje se, da se bo v letu 2024 zmanjšal za 0,5 %, kar bo gospodarstvo za tri leta pahnilo v recesijo. Šele od leta 2025 je napovedana pozitivna rast v višini 3,1 %. Zmanjšanje v letu 2024 naj bi bilo predvsem posledica zmanjšanja zasebne in javne potrošnje.

Srednjeročni proračunski položaj, vključno z naložbami. Javnofinančni primanjkljaj se je zmanjšal s 5,4 % BDP v letu 2020 na 2,5 % BDP v letu 2021 in 1,0 % BDP v letu 2022, nato pa se je v letu 2023 povečal na 3,4 % BDP, kolikor naj bi znašal tudi v letu 2024. V letu 2025 naj bi se primanjkljaj povečal na 4,3 % BDP. Javne naložbe so se po povečanju na 5,7 % BDP v letu 2020 v letu 2021 zmanjšale na 5,6 %, v letu 2022 pa na 5,1 % BDP, nato so se v letu 2023 povečale na 6,3 % in bile v istih letih vedno večje od javnofinančnega primanjkljaja. V letu 2024 naj bi se dodatno povečale na 7,0 % BDP, v letu 2025 pa rahlo zmanjšale na 6,9 % in bile v obeh letih še naprej večje od javnofinančnega primanjkljaja.

Po ocenah Komisije je bila fiskalna naravnanost v letu 2023 v razmerah visoke inflacije ekspanzivna in je znašala 1,6 % BDP. Rast nacionalno financiranih tekočih primarnih odhodkov (brez diskrecijskih ukrepov na strani prihodkov) je imela v letu 2023 ekspanziven učinek na fiskalno naravnanost v višini 1,0 % BDP. To vključuje za 0,1 % BDP nižje stroške ciljno usmerjenih izrednih podpornih ukrepov za gospodinjstva in podjetja, ki so najbolj ranljiva za povišanja cen energije. Vključuje tudi višje stroške zagotavljanja začasne zaščite razseljenim osebam iz Ukrajine (za 0,2 % BDP). Ekspanzivni učinek nacionalno financiranih očiščenih tekočih primarnih odhodkov v letu 2023 je bil zato le delno povezan s podporo ljudem, ki so pobegnili iz Ukrajine. Ekspanzivna rast nacionalno financiranih tekočih primarnih odhodkov (brez diskrecijskih ukrepov na strani prihodkov) je bila posledica večje porabe za plače v javnem sektorju in pokojnine v povezavi z nadaljnjimi novimi trajnimi programi porabe za obrambo, izobraževanje in otroške dodatke, ki niso bili izravnani s sorazmernimi povečanji na strani prihodkov. Rast nacionalno financiranih tekočih primarnih odhodkov v letu 2023 skratka ni bila v skladu s priporočilom Sveta. Odhodki, ki se financirajo z nepovratnimi sredstvi iz mehanizma za okrevanje in odpornost ter drugih skladov EU, so v letu 2023 znašali 1,4 % BDP. Nacionalno financirane naložbe so v letu 2023 znašale 5,8 % BDP, kar pomeni letno povečanje za 1,4 odstotne točke od leta 2022. Estonija je dodatne naložbe financirala iz mehanizma za okrevanje in odpornost in drugih skladov EU, vključno z javnimi naložbami za zeleni in digitalni prehod ter energetsko varnost, kot so razvoj storitev za prireditve in digitalni portal za podjetnike, kapitalizacija zelenega sklada (ki zagotavlja naložbe v sklade tveganega kapitala in kapitalske naložbe v podjetja) ter krepitev elektroenergetskega omrežja za povečanje zmogljivosti za proizvodnjo energije iz obnovljivih virov in prilagajanje podnebnim spremembam, ki se financirajo iz mehanizma za okrevanje in odpornost.

Glede na ocene Komisije naj bi bila fiskalna naravnanost v letu 2024 pretežno nevtralna, v višini 0,1 % BDP. Glede na pomladansko napoved Komisije iz leta 2024 naj bi strukturni saldo Estonije v letu 2024 znašal –0,7 % BDP v primerjavi z –1,3 % v letu 2023, kar pomeni, da ustreza srednjeročnemu proračunskemu cilju države, tj. strukturnemu saldu v višini –0,75 % BDP. Zato se ocenjuje, da Estonija deluje skladno s priporočilom Sveta. Glede na pomladansko napoved Komisije iz leta 2024 so neto proračunski stroški izrednih energetskih podpornih ukrepov ocenjeni na 0,2 % BDP v letu 2023, v letih 2024 in 2025 pa naj bi znašali 0,0 %. V letih 2023 in 2024 naj bi bili izredni energetski podporni ukrepi čim prej postopoma odpravljeni. To je skladno s priporočilom Sveta. Glede na pomladansko napoved Komisije iz

leta 2024 naj bi se nacionalno financirane javne naložbe s 5,8 % BDP v letu 2023 v letu 2024 povečale na 6,3 % BDP. To je skladno s priporočilom Sveta.

Izzivi v zvezi z dolgom in srednjeročno stanje dolga. Javni dolg se je po zmanjšanju z 18,6 % BDP konec leta 2020 na 17,8 % BDP konec leta 2021 povečal na 18,5 % BDP konec leta 2022 in na 19,6 % BDP konec leta 2023. Trend naraščanja naj bi se nadaljeval, pri čemer naj bi delež javnega dolga v BDP konec leta 2024 po ocenah znašal 21,4 %, konec leta 2025 pa 24,6 %.

Na splošno analiza vzdržnosti dolga na srednji rok kaže na srednja tveganja. Glede na projekcijo za 10-letno obdobje po osnovnem scenariju naj bi se delež dolga sektorja država v letu 2034 povečal na približno 27 % BDP. Osnovno gibanje dolga ni občutljivo na makroekonomske šoke. Glede na stohastične projekcije, ki simulirajo širok nabor možnih začasnih šokov za makroekonomske spremenljivke, je velika verjetnost, da bo delež dolga v letu 2028 večji kot v letu 2023.

Za celovito oceno vzdržnosti dolga je treba upoštevati druge dejavnike. Po eni strani so dejavniki, ki povečujejo tveganje, povezani z nedavnim zvišanjem obrestnih mer, deležem kratkoročnega dolga in velikim deležem javnega dolga nerezidentov. Po drugi strani pa dejavniki, ki zmanjšujejo tveganje, vključujejo majhne bruto potrebe po financiranju in dejstvo, da je na splošno še vedno majhen javni dolg v celoti denominiran v eurih.

Poleg tega bi lahko strukturne reforme in naložbe v okviru instrumenta NextGenerationEU/mehanizma za okrevanje in odpornost, če bodo v celoti izvedene, v prihodnjih letih pozitivno vplivale na rast BDP. Izvajanje reform in naložb, vključenih v estonski načrt za okrevanje in odpornost, dobro napreduje.

Nacionalni proračunski okvir. Nacionalni fiskalni okvir je bil leta 2014 temeljito reformiran, ko je bil ustanovljen estonski fiskalni svet. Temelj nacionalnega fiskalnega okvira je pravilo o strukturnem saldu. Spremenjeno je bilo v letih 2017 in 2024, pri čemer je zadnja sprememba omilila pravila in omogočila strukturne primanjkljaje do 1 % BDP, če stopnja zadolženosti ne presega 30 % BDP. Estonski fiskalni svet potrjuje makroekonomske in fiskalne napovedi ter ugotavlja skladnost s pravilom o proračunskem saldu.

Povečanje javnih naložb v obrambo. Na podlagi podatkov COFOG, ki jih je objavil Eurostat, so skupni odhodki sektorja država za obrambo v letu 2022 znašali 2,2 % BDP. Od tega so javne naložbe v obrambo v letu 2022 predstavljale 0,7 % BDP, kar je za 0,2 odstotne točke več kot leta 2019. Po predhodnih ocenah Estonije naj bi se naložbe v obrambo v letu 2023 povečale za 0,45 % BDP, v letu 2024 pa za 0,44 %.

Drugi dejavniki, ki jih je izpostavila država članica. Estonija je 17. maja 2024 predložila dodatne pomembne dejavnike, ki zgoraj še niso navedeni. Ti so povezani z močnim krčenjem gospodarstva za 3 % v letu 2023 in načrti za sprejetje dodatnih proračunskih ukrepov v obliki zmanjšanja odhodkov, s katerim bi se moral primanjkljaj v letu 2024 zmanjšati na manj kot 3 % BDP. Poleg tega so estonski organi v svojem pismu Komisijo obvestili, da se je vlada strinjala z rebalansom proračuna za leto 2024 (Zakon o dodatnem proračunu za leto 2024 456 SE[35]) in ga 5. junija 2024 poslala parlamentu, kjer je bil prvič obravnavan 10. junija, drugič 14. junija, tretjič pa naj bi bil obravnavan 19. junija. Pričakuje se, da bo ta rebalans proračuna

[35] https://www.riigikogu.ee/tegevus/eelnoud/eelnou/a17529fc-9cd3-46a0-bc61-2f0ef5c7edb4/2024.-aasta-lisaeelarve-seadus/

zmanjšal nominalni primanjkljaj za 0,4 % BDP (od tega so večinoma trajna zmanjšanja odhodkov, vključuje pa tudi ukrepe, ki povečujejo prihodke).[36]

MALTA

Srednjeročni makroekonomski položaj. Realni BDP se je v letu 2020 zmanjšal za 8,2 %. Po 12,5-odstotnem povečanju v letu 2021 je realni BDP v letu 2021 zrasel za 5,6 %, v letu 2023 pa za 4,6 %. Pričakuje se, do bo v letu 2024 dosegel rast v višini 4,6 %, v letu 2025 pa 4,3 %. Rast v letu 2024 naj bi bila predvsem posledica zasebne potrošnje in neto izvoza.

Srednjeročni proračunski položaj, vključno z naložbami. Javnofinančni primanjkljaj je od leta 2020 nad 3 % BDP: s 7,6 % BDP v letu 2021 se je zmanjšal na 5,5 % v letu 2022 in na 4,9 % v letu 2023. Po projekciji naj bi se v letu 2024 dodatno zmanjšal na 4,3 % BDP in v letu 2025 na 3,9 % BDP. Potem ko so javne naložbe v letu 2021 znašale 3,9 % BDP, so se v letu 2022 zmanjšale na 3,4 %, nato pa se v letu 2023 rahlo povečale na 3,5 %. Po projekciji naj bi v letu 2024 znašale 3,7 % BDP, v letu 2025 pa 3,9 % BDP.

Po ocenah Komisije je bila fiskalna naravnanost letu 2023 v razmerah visoke inflacije restriktivna in je znašala 0,6 % BDP. Rast nacionalno financiranih tekočih primarnih odhodkov (brez diskrecijskih ukrepov na strani prihodkov) je imela v letu 2023 restriktiven učinek na fiskalno naravnanost v višini 1,6 % BDP. To vključuje višje stroške ciljno usmerjenih izrednih podpornih ukrepov za gospodinjstva in podjetja, ki so najbolj ranljiva za zvišanje cen energije, in sicer za manj kot 0,1 %. Rast nacionalno financiranih tekočih primarnih odhodkov v letu 2023 je bila v skladu s priporočilom Sveta. Odhodki, ki se financirajo z nepovratnimi sredstvi iz mehanizma za okrevanje in odpornost ter drugih skladov EU, so v letu 2023 znašali 0,9 % BDP. Nacionalno financirane naložbe so v letu 2023 znašale 2,6 % BDP, kar pomeni zvišanje za 0,1 odstotne točke v primerjavi z letom 2022. Malta je dodatne naložbe financirala iz mehanizma za okrevanje in odpornost ter drugih skladov EU, vključno z javnimi naložbami za zeleni in digitalni prehod ter za energetsko varnost, kot je prenova zasebnih in javnih stavb, vključno z bolnišnicami in šolami, elektrifikacijo prometnega sektorja in projekte, povezane z digitalizacijo javne uprave in zasebnega sektorja, ki se delno financirajo iz mehanizma za okrevanje in odpornost ter drugih skladov Unije.

Glede na ocene Komisije naj bi bila fiskalna naravnanost v letu 2024 restriktivna in naj bi znašala 1,3 % BDP. Glede na pomladansko napoved Komisije iz leta 2024 naj bi se nacionalno financirani očiščeni primarni odhodki Malte v letu 2024 povečali za 5,5 %, kar je pod priporočeno najvišjo stopnjo rasti. Vendar so bili očiščeni odhodki v letu 2023 višji od pričakovanih v času priporočila (za 0,8 % BDP) Ker je bilo torej priporočilo za leto 2024 izraženo kot stopnja rasti, se mora pri oceni skladnosti upoštevati tudi učinek osnove iz leta 2023. Če bi bili očiščeni odhodki v letu 2023 enaki, kot je bilo pričakovano v času priporočila, bi bila posledična stopnja rasti očiščenih odhodkov v letu 2024 višja od priporočene stopnje rasti za 0,7 % BDP. Zato se ocenjuje, da nacionalno financirani očiščeni primarni odhodki niso v celoti skladni s priporočilom. Glede na pomladansko napoved Komisije iz leta 2024 so neto proračunski stroški izrednih energetskih podpornih ukrepov ocenjeni na 1,7 % BDP v letu 2023, v letu 2024 naj bi znašali 2,0 %, v letu 2025 pa 1,0 %. V letih 2023 in 2024 naj izredni energetski podporni ukrepi ne bi bili čim prej postopoma odpravljeni. Pri tem obstaja tveganje za neskladnost s priporočilom Sveta. Posledica tega je,

[36] V času objave tega poročila potekajo izmenjave med estonskim nacionalnim statističnim uradom in Eurostatom glede časa evidentiranja vojaške porabe. Eurostat o tej zadevi še ni sprejel neodvisne odločitve.

da ni s tem povezanih prihrankov, ki bi se uporabili za zmanjšanje javnofinančnega primanjkljaja, kot je priporočil Svet. Glede na pomladansko napoved Komisije iz leta 2024 naj bi se nacionalno financirane javne naložbe z 2,6 % BDP v letu 2023 v letu 2024 povečale na 2,8 % BDP. To je skladno s priporočilom Sveta. Javnofinančni odhodki, ki se financirajo s prihodki iz skladov EU, vključno z nepovratnimi sredstvi iz mehanizma za okrevanje in odpornost, pa naj bi v letu 2024 ostali stabilni pri 0,9 % BDP.

Izzivi v zvezi z dolgom in srednjeročno stanje dolga. Javni dolg se je z 52,2 % BDP konec leta 2020 povečal na 53,9 % konec leta 2021, nato pa se je zmanjšal na 51,6 % BDP konec leta 2022 in na 50,4 % BDP konec leta 2023. Po projekciji naj bi se konec leta 2024 povečal na 52,0 % BDP, konec leta 2025 pa na 52,6 %.

Na splošno analiza vzdržnosti dolga na srednji rok kaže na srednja tveganja. Glede na projekcijo za 10-letno obdobje po osnovnem scenariju naj bi se delež dolga sektorja država v letu 2034 povečal na 56 % BDP. Osnovno gibanje dolga ni občutljivo na makroekonomske šoke. Glede na stohastične projekcije, ki simulirajo širok nabor možnih začasnih šokov za makroekonomske spremenljivke, so projekcije na splošno srednje občutljive na verjetne nepredvidene dogodke.

Za celovito oceno vzdržnosti dolga je treba upoštevati druge dejavnike. Po eni strani so dejavniki, ki povečujejo tveganje, povezani z velikim deležem kratkoročnega dolga. Po drugi strani pa dejavniki, ki zmanjšujejo tveganje, vključujejo velik delež domačega dolga ter močno zmanjšanje bruto in neto dolga med letoma 2010 in 2022.

Poleg tega bi lahko strukturne reforme in naložbe v okviru instrumenta NextGenerationEU/mehanizma za okrevanje in odpornost, če bodo v celoti izvedene, v prihodnjih letih pozitivno vplivale na rast BDP. Izvajanje reform in naložb, vključenih v malteški načrt za okrevanje in odpornost, dobro napreduje.

Nacionalni proračunski okvir. Malteški fiskalni svetovalni svet je majhna neodvisna fiskalna institucija. Zakon o fiskalni odgovornosti iz leta 2014 zahteva, da mora biti proračun sektorja država v strukturnem smislu uravnotežen ali v presežku, delež javnega dolga v BDP pa mora ostati pod 60 % ali se zmanjšati, če je višji. V srednjeročni proračunski strategiji Malte so določeni fiskalni cilji in strateške prednostne naloge vlade ter okvirni fiskalni cilji skupaj z opisom temeljnih predpostavk. Na splošno ima Malta razmeroma trden fiskalni okvir.

Povečanje javnih naložb v obrambo. Na podlagi podatkov COFOG, ki jih je objavil Eurostat, so skupni odhodki sektorja država za obrambo v letu 2022 znašali 0,5 % BDP. Od tega so javne naložbe v obrambo v letu 2022 predstavljale 0,1 % BDP, kar je za 0,1 odstotne točke manj kot leta 2019.

Drugi dejavniki, ki jih je izpostavila država članica. Malta je 16. maja 2024 predložila dodaten pomemben dejavnik, ki še ni naveden zgoraj, in sicer v zvezi s stroški prestrukturiranja nacionalnega letalskega prevoznika, ki so bili v letu 2023 ocenjeni na 0,7 % BDP.

POLJSKA

Srednjeročni makroekonomski položaj. Realni BDP se je v letu 2020 zmanjšal za 2,0 %. Po 6,9-odstotnem povečanju v letu 2021 je realni BDP v letu 2022 zrasel za 5,6 %, v letu 2023 pa za 0,2 %. Pričakuje se, do bo v letu 2024 dosegel rast v višini 2,8 %, v letu 2025 pa 3,4 %. Rast v letu 2024 naj bi bila predvsem posledica zasebne in javne potrošnje.

Srednjeročni proračunski položaj, vključno z naložbami. Javnofinančni primanjkljaj se je povečal z 1,8 % BDP v letu 2021 na 3,4 % BDP v letu 2022 in 5,1 % v letu 2023. Po projekciji

naj bi v letu 2024 znašal 5,4 % BDP, v letu 2025 pa 4,6 % BDP. Javne naložbe so se s 4,1 % BDP v letu 2021 zmanjšale na 3,8 % BDP v letu 2022, nato pa so se v letu 2023 povečale na 5,0 %. Po projekciji naj bi se v letu 2024 povečale na 5,1 % BDP, v letu 2025 pa na 5,4 % BDP in bile v zadnjenavedenem letu večje od javnofinančnega primanjkljaja.

Po ocenah Komisije je bila fiskalna naravnanost v letu 2023 v razmerah visoke inflacije ekspanzivna in je znašala 0,8 % BDP. Rast nacionalno financiranih tekočih primarnih odhodkov (brez diskrecijskih ukrepov na strani prihodkov) je imela v letu 2023 večinoma nevtralen učinek na fiskalno naravnanost v višini 0,0 % BDP, kar je v skladu s priporočilom Sveta. Pretežno nevtralen učinek nacionalno financiranih tekočih primarnih odhodkov je bil posledica nižjih stroškov (ciljno usmerjenih in neusmerjenih) izrednih podpornih ukrepov, namenjenih gospodinjstvom in podjetjem zaradi povišanja cen energije (za 1,2 odstotne točke BDP). Glavni dejavniki rasti nacionalno financiranih tekočih primarnih odhodkov (brez ukrepov na strani prihodkov) so bila povišanja plač v javnem sektorju in pokojnin. Odhodki, ki se financirajo z nepovratnimi sredstvi iz mehanizma za okrevanje in odpornost ter drugih skladov EU, so v letu 2023 znašali 1,5 % BDP. Nacionalno financirane naložbe so v letu 2023 znašale 3,8 % BDP, kar pomeni letno povečanje za 0,8 odstotne točke od leta 2022. Poljska je financirala dodatne naložbe prek mehanizma za okrevanje in odpornost ter drugih skladov EU in ohranila nacionalno financirane naložbe. Financirala je javne naložbe za zeleni in digitalni prehod ter energetsko varnost, kot so podpora za omrežja za prenos in distribucijo električne energije ter uvedbo obnovljivih virov energije, odobalne vetrne elektrarne, energijsko učinkovito prenovo stavb ter zeleno in pametno mobilnost, ki se financirajo iz mehanizma za okrevanje in odpornost ter drugih skladov EU.

Glede na ocene Komisije naj bi bila fiskalna naravnanost v letu 2024 ekspanzivna in naj bi znašala 2,4 % BDP. Glede na pomladansko napoved Komisije iz leta 2024 naj bi se nacionalno financirani očiščeni primarni odhodki Poljske v letu 2024 povečali za 12,8 %, kar presega priporočeno najvišjo stopnjo rasti. Pri tem obstaja tveganje za neskladnost s priporočilom Sveta. Glede na pomladansko napoved Komisije iz leta 2024 so neto proračunski stroški izrednih energetskih podpornih ukrepov ocenjeni na 0,6 % BDP v letu 2023, v letu 2024 naj bi znašali 0,5 %, v letu 2025 pa manj kot 0,1 %. Če bi se povezani prihranki porabili za zmanjšanje javnofinančnega primanjkljaja, kot je priporočil Svet, bi te projekcije pomenile fiskalno prilagoditev v višini 0,2 % BDP v letu 2024, nacionalno financirani očiščeni primarni odhodki pa bi imeli v navedenem letu ekspanziven učinek na fiskalno naravnanost v višini 2,0 % BDP. V letih 2023 in 2024 naj izredni energetski podporni ukrepi ne bi bili čim prej postopoma odpravljeni. Pri tem obstaja tveganje za neskladnost s priporočilom Sveta. Poleg tega naj se s tem povezani prihranki ne bi uporabili za zmanjšanje javnofinančnega primanjkljaja. Tudi pri tem obstaja tveganje za neskladnost s priporočilom Sveta. Glede na pomladansko napoved Komisije iz leta 2024 naj bi se nacionalno financirane javne naložbe v letu 2024 povečale na 4,0 % BDP (s 3,8 % BDP v letu 2023). To je skladno s priporočilom Sveta. Javnofinančni odhodki, ki se financirajo s prihodki iz skladov EU, vključno z nepovratnimi sredstvi iz mehanizma za okrevanje in odpornost, pa naj bi se v letu 2024 povečali na 1,9 % BDP (z 1,5 % BDP v letu 2023).

Izzivi v zvezi z dolgom in srednjeročno stanje dolga. Javni dolg se je s 57,2 % BDP konec leta 2020 zmanjšal na 53,6 % konec leta 2021 in na 49,2 % konec leta 2022. V letu 2023 se je povečal na 49,6 % BDP, konec leta 2024 pa naj bi se dodatno povečal na 53,7 % BDP in konec leta 2025 na 57,7 %.

Na splošno analiza vzdržnosti dolga na srednji rok kaže na visoka tveganja. Glede na projekcijo za 10-letno obdobje po osnovnem scenariju naj bi se delež dolga sektorja država stalno povečeval in v letu 2034 dosegel približno 85 % BDP. Gibanje dolga je razmeroma občutljivo

na makroekonomske šoke. Glede na stohastične projekcije, ki simulirajo širok nabor možnih začasnih šokov za makroekonomske spremenljivke, obstaja zmerna verjetnost, da bo delež dolga v letu 2028 višji kot v letu 2023.

Za celovito oceno vzdržnosti dolga je treba upoštevati druge dejavnike. Po eni strani so dejavniki, ki povečujejo tveganje, povezani z nedavnim zvišanjem obrestnih mer. Po drugi strani pa dejavniki, ki zmanjšujejo tveganje, vključujejo razmeroma stabilne vire financiranja (z veliko domačo bazo vlagateljev) in valutno denominacijo dolga (približno tri četrtine neporavnanega dolga je denominiranih v lokalni valuti).

Poleg tega bi lahko strukturne reforme in naložbe v okviru instrumenta NextGenerationEU/mehanizma za okrevanje in odpornost, če bodo v celoti izvedene, v prihodnjih letih pozitivno vplivale na rast BDP. Izvajanje reform in naložb, vključenih v poljski načrt za okrevanje in odpornost, je v teku, vendar so za pravočasno dokončanje potrebna večja prizadevanja.

Nacionalni proračunski okvir. Fiskalni okvir na Poljskem je bil v zadnjih dveh letih okrepljen, tudi z ukrepi, vključenimi v načrt za okrevanje in odpornost. Numerična fiskalna pravila ostajajo v središču okvira. Medtem ko zgornjo mejo dolga, vključeno v ustavo, zajemajo enote centralne ravni države, ločeno pravilo glede dolga zadeva enote lokalne uprave. Stabilizacijsko pravilo o odhodkih je bilo nedavno okrepljeno z zajetjem dodatnih enot in skladov za posebne namene, vlada pa je predlagala prilagoditve, da bi ga uskladila z reformiranimi zahtevami EU. Vlada načrtuje tudi ustanovitev neodvisnega fiskalnega sveta, ki bo združeval spremljanje fiskalnih pravil in druge ustrezne odgovornosti, ki so trenutno razpršene po več organih.

Povečanje javnih naložb v obrambo. Na podlagi podatkov COFOG, ki jih je objavil Eurostat, so skupni odhodki sektorja država za obrambo v letu 2022 znašali 1,6 % BDP. Od tega so javne naložbe v obrambo v letu 2022 predstavljale 0,3 % BDP in ostale v primerjavi z letom 2019 nespremenjene. Po predhodnih ocenah Poljske so skupni vojaški odhodki COFOG v letu 2023 znašali 2,1 % BDP, vključno z dobavo vojaške opreme in drugimi vojaškimi naložbami, ocenjenimi na 0,7 % BDP. Poljska meni, da se skladno z računovodskimi pravili vojaški odhodki ne evidentirajo v trenutku plačila, temveč ob dobavi, zato se bodo sedanji visoki denarni vojaški odhodki v računovodskem smislu pojavili v naslednjih letih, ko bo vojaška oprema dobavljena. Konkretno Poljska pričakuje, da se bodo odhodki za obrambo v naslednjih štirih letih podvojili, saj naj bi po ocenah dosegli 2,8 % BDP v letu 2024, 3,2 % BDP v letu 2025, 3,7 % BDP v letu 2026, 4,3 % BDP v letu 2027 in 4,1 % BDP v letu 2028.

Drugi dejavniki, ki jih je izpostavila država članica. Poljska je 17. maja 2024 predložila dodatne pomembne dejavnike, ki še niso navedeni zgoraj, in sicer informacije o proračunskem učinku krepitve zunanje meje EU z Rusijo, Belorusijo in Ukrajino (0,3 % BDP) in izredni podpori za kmete (0,4 % BDP). Poleg tega Poljska poudarja, da porabi največ sredstev za obrambo med državami članicami EU, s tem pa prispeva k širšemu cilju krepitve varnosti Evrope in zagotavljanju skupnega javnega dobra za Evropejce. Poljska je tudi potrdila svojo zavezanost fiskalni disciplini in ohranjanju deleža dolga pod 60 %. Vlada je 30. aprila 2024 sprejela večletni finančni načrt države za obdobje 2024–2027 z zavezo konsolidaciji javnih financ v višini vsaj 0,5 % BDP na leto; primanjkljaj bi se postopoma zmanjšal s 5,1 % BDP v letu 2024 na 4,6 % v letu 2025, 4,0 % v letu 2026, 3,5 % v letu 2027 in 2,9 % v letu 2028.

SLOVENIJA

Srednjeročni makroekonomski položaj. Realni BDP se je v letu 2020 zmanjšal za 4,2 %. Po 8,2-odstotnem povečanju v letu 2021 je realni BDP v letu 2022 zrasel za 2,5 %, v letu 2023 pa za 1,6 %. Pričakuje se, do bo v letu 2024 dosegel rast v višini 2,3 %, v letu 2025 pa 2,6 %. Rast v letu 2024 naj bi bila predvsem posledica javne potrošnje in zalog.

Srednjeročni proračunski položaj, vključno z naložbami. Javnofinančni primanjkljaj se je zmanjšal s 4,6 % BDP v letu 2021 na 3,0 % BDP v letu 2022 in 2,5 % BDP v letu 2023. Po projekciji naj bi v letu 2024 znašal 2,8 % BDP, v letu 2025 pa 2,2 % BDP. Javne naložbe so se po povečanju na 4,7 % BDP v letu 2021 in na 5,4 % v letu 2022 v letu 2023 rahlo zmanjšale na 5,3 % BDP. Po projekciji naj bi se v letu 2024 povečale na 5,8 % BDP, nato pa v letu 2025 rahlo zmanjšale na 5,4 % BDP. Od leta 2021 so bile javne naložbe večje od javnofinančnega primanjkljaja.

Po ocenah Komisije je bila fiskalna naravnanost v letu 2023 v razmerah visoke inflacije restriktivna in je znašala 0,5 % BDP. Rast nacionalno financiranih tekočih primarnih odhodkov (brez diskrecijskih ukrepov na strani prihodkov) je imela v letu 2023 restriktiven učinek na fiskalno naravnanost v višini 0,4 % BDP. To vključuje za 0,3 % BDP nižje stroške ciljno usmerjenih izrednih podpornih ukrepov za gospodinjstva in podjetja, ki so najbolj ranljiva za povišanja cen energije. Rast nacionalno financiranih tekočih primarnih odhodkov v letu 2023 je bila v skladu s priporočilom Sveta. Odhodki, ki se financirajo z nepovratnimi sredstvi iz mehanizma za okrevanje in odpornost ter drugih skladov EU, so v letu 2023 znašali 1,3 % BDP. Nacionalno financirane naložbe so v letu 2023 znašale 4,6 % BDP, kar pomeni zmanjšanje za 0,2 odstotne točke na letni ravni v primerjavi z letom 2022. Slovenija je dodatne naložbe financirala iz mehanizma za okrevanje in odpornost ter drugih skladov EU, vključno z javnimi naložbami za zeleni in digitalni prehod ter energetsko varnost, na primer v železniško infrastrukturo, obnovljive vire energije in preprečevanje naravnih nesreč, ki se delno financirajo iz mehanizma za okrevanje in odpornost ter drugih skladov EU.

Glede na ocene Komisije naj bi bila fiskalna naravnanost v letu 2024 restriktivna in naj bi znašala 0,2 % BDP. Glede na pomladansko napoved Komisije iz leta 2024 naj bi se nacionalno financirani očiščeni primarni odhodki Slovenije v letu 2024 povečali za 5,6 %, kar presega priporočeno najvišjo stopnjo rasti. Pri tem obstaja tveganje, da to ne bo v celoti skladno s priporočilom Sveta. Glede na pomladansko napoved Komisije iz leta 2024 so neto proračunski stroški[37] izrednih energetskih podpornih ukrepov ocenjeni na 1,4 % BDP v letu 2023, v letu 2024 pa naj bi znašali 0,1 % ter v letu 2025 0,0 %. Če bi se povezani prihranki porabili za zmanjšanje javnofinančnega primanjkljaja, kot je priporočil Svet, bi te projekcije pomenile fiskalno prilagoditev v višini 1,3 % BDP v letu 2024, nacionalno financirani očiščeni primarni odhodki pa bi imeli v navedenem letu restriktiven učinek na fiskalno naravnanost v višini 0,1 % BDP. V letih 2023 in 2024 naj bi bili izredni energetski podporni ukrepi čim prej postopoma odpravljeni. To je skladno s priporočilom Sveta. Vendar naj se s tem povezani prihranki ne bi v celoti uporabili za zmanjšanje javnofinančnega primanjkljaja. Pri tem obstaja tveganje za neskladnost s priporočilom Sveta. Glede na pomladansko napoved Komisije iz leta 2024 naj bi se nacionalno financirane javne naložbe v letu 2024 povečale na 5,3 % BDP (s 4,6 % BDP v letu 2023). To je skladno s priporočilom Sveta. Javnofinančni odhodki, ki se financirajo s prihodki iz skladov EU, vključno z nepovratnimi sredstvi iz mehanizma za okrevanje in

[37] Številka predstavlja raven letnih proračunskih stroškov navedenih ukrepov, vključno s prihodki in odhodki ter, kadar je ustrezno, brez prihodkov od davkov na nepričakovane dobičke dobaviteljev energije.

odpornost, pa naj bi v letu 2024 ostali stabilni pri 1,3 % BDP (tudi v letu 2023 so znašali 1,3 % BDP).

Izzivi v zvezi z dolgom in srednjeročno stanje dolga. Javni dolg se je z 79,6 % BDP konec leta 2020 zmanjšal na 74,4 % konec leta 2021. Konec leta 2022 se je dodatno zmanjšal na 72,5 % BDP in konec leta 2023 na 69,2 % BDP. Po projekciji naj bi konec leta 2024 znašal 68,1 %, konec leta 2025 pa 66,4 %.

Na splošno analiza vzdržnosti dolga na srednji rok kaže na srednja tveganja. Glede na projekcijo za 10-letno obdobje po osnovnem scenariju naj bi se delež dolga sektorja država v letu 2034 povečal na približno 74 % BDP. Osnovno gibanje dolga je razmeroma občutljivo na makroekonomske šoke. Glede na stohastične projekcije, ki simulirajo širok nabor možnih začasnih šokov za makroekonomske spremenljivke, obstaja zmerna verjetnost, da bo delež dolga v letu 2028 večji kot v letu 2023.

Za celovito oceno vzdržnosti dolga je treba upoštevati druge dejavnike. Po eni strani so dejavniki, ki povečujejo tveganje, povezani z nedavnim zvišanjem obrestnih mer in velikim deležem javnega dolga nerezidentov. Poleg tega tveganja izhajajo iz stanovanjskega sektorja zaradi hitro rastočih cen stanovanj. Po drugi strani dejavniki, ki zmanjšujejo tveganje, vključujejo stabilizacijo zapadlosti dolga na visoki ravni v zadnjih letih in razmeroma stabilne vire financiranja z raznoliko in veliko bazo vlagateljev ter velikim deležem dolga, ki ga ima domača centralna banka.

Poleg tega bi lahko strukturne reforme in naložbe v okviru instrumenta NextGenerationEU/mehanizma za okrevanje in odpornost, če bodo v celoti izvedene, v prihodnjih letih pozitivno vplivale na rast BDP. Izvajanje reform in naložb, vključenih v slovenski načrt za okrevanje in odpornost, je v teku, vendar so za pravočasno dokončanje potrebna večja prizadevanja.

Nacionalni proračunski okvir. Slovenski fiskalni svet je ena od dveh neodvisnih fiskalnih institucij v Sloveniji in se osredotoča na spremljanje skladnosti s fiskalnimi pravili ter ocenjevanje fiskalnih napovedi vlade. Slovenija ima vzpostavljeno fiskalno pravilo o strukturnem saldu, medtem ko ni pravila za omejevanje javnega dolga na nacionalni ravni. Srednjeročni proračunski načrt je podroben in zajema velik delež sektorja države, vendar zavezujoča narava načrta in njegova povezava z letnim proračunom nista posebej močni: vsako leto se lahko uvedejo novi podatki za vsa leta, ki jih zajema načrt, letni proračuni pa lahko odstopajo od predhodno sprejetih srednjeročnih načrtov.

Povečanje javnih naložb v obrambo. Na podlagi podatkov COFOG, ki jih je objavil Eurostat, so skupni odhodki sektorja država za obrambo v letu 2022 znašali 1,2 % BDP. Od tega so javne naložbe v obrambo v letu 2022 predstavljale 0,1 % BDP in ostale v primerjavi z letom 2019 nespremenjene. Po predhodnih ocenah, ki jih je predložila Slovenija, bi se naložbe v obrambo v letu 2023 povečale za 0,1 % BDP, leta 2024 pa še za 0,25 %.

Drugi dejavniki, ki jih je izpostavila država članica. Slovenija je 16. maja 2024 predložila dodaten pomemben dejavnik, ki še ni naveden zgoraj, in sicer proračunski učinek poplav v letu 2023. To je vključevalo takojšnjo pomoč tistim, ki so jih prizadele poplave, in celovite ukrepe za obnovo, razvoj in zaščito pred poplavami in zemeljskimi plazovi. Odhodki, povezani z nesrečami, so bili v letu 2023 nižji od pričakovanih in naj bi v letu 2024 znašali 1,7 % BDP. Po mnenju Slovenije bi bilo treba ukrepe za obnovo po nesrečah, ki bodo izvedeni leta 2024, obravnavati kot enkratne.[38] Slovenija se sklicuje tudi na načrte vlade za zmanjšanje

[38] V skladu s pomladansko napovedjo Komisije iz leta 2024 za Slovenijo znašajo nacionalno financirani odhodki za obnovo po poplavah avgusta 2023 0,7 % BDP.

javnofinančnega primanjkljaja in dolga v prihodnjih letih. Primanjkljaj naj bi se v letu 2025 zmanjšal pod referenčno vrednost 3 % BDP, v letu 2027 pa naj bi se dodatno zmanjšal na 1,9 % BDP. V tem obdobju naj bi se zmanjšal tudi javni dolg, in sicer z 69,2 % BDP v letu 2023 na 64,3 % BDP v letu 2027.

SLOVAŠKA

Srednjeročni makroekonomski položaj. Realni BDP se je v letu 2020 zmanjšal za 3,3 %. Po 4,8-odstotnem povečanju v letu 2021 je realni BDP v letu 2022 zrasel za 1,9 %, v letu 2023 pa za 1,6 %. Pričakuje se, do bo v letu 2024 dosegel rast v višini 2,2 %, v letu 2025 pa 2,9 %. Rast v letu 2024 naj bi bila predvsem posledica zalog in javne potrošnje.

Srednjeročni proračunski položaj, vključno z naložbami. Javnofinančni primanjkljaj se je zmanjšal s 5,2 % BDP v letu 2021 na 1,7 % BDP v letu 2022, nato pa se je v letu 2023 povečal na 4,9 % BDP. Po projekciji naj bi se v letu 2024 dodatno povečal na 5,9 % BDP, v letu 2025 pa naj bi se nekoliko zmanjšal na 5,4 % BDP. Javne naložbe so se, potem ko so v letih 2021 in 2022 znašale 3,1 % BDP, v letu 2023 povečale na 4,7 % BDP. Po projekciji naj bi se v letu 2024 zmanjšale na 4,1 % BDP, v letu 2025 pa naj bi se povečale na 4,5 % BDP.

Po ocenah Komisije je bila fiskalna naravnanost v letu 2023 v razmerah visoke inflacije ekspanzivna in je znašala 6,1 % BDP. Rast nacionalno financiranih tekočih primarnih odhodkov (brez diskrecijskih ukrepov na strani prihodkov) je imela v letu 2023 ekspanziven učinek na fiskalno naravnanost v višini 3,8 % BDP. To vključuje za 0,2 % BDP nižje stroške ciljno usmerjenih izrednih podpornih ukrepov za gospodinjstva in podjetja, ki so najbolj ranljiva za povišanja cen energije. Vključuje tudi nižje stroške zagotavljanja začasne zaščite razseljenim osebam iz Ukrajine (za 0,1 % BDP). Ekspanzivni učinek nacionalno financiranih tekočih primarnih odhodkov nad srednjeročno potencialno rastjo BDP torej ni bil posledica ciljno usmerjene podpore gospodinjstvom in podjetjem, ki so najbolj ranljiva za povišanje cen energije, ter ljudem, ki bežijo iz Ukrajine. Ekspanzivna rast nacionalno financiranih tekočih primarnih odhodkov (brez diskrecijskih ukrepov na strani prihodkov) je bila posledica izrednih energetskih ukrepov, ki niso bili ciljno usmerjeni, trajnega povišanja plač v javnem sektorju ter socialnih prejemkov in nadomestil, višje porabe za zdravstveno varstvo ter nižjih stopenj DDV za izbrane proizvode. Rast nacionalno financiranih tekočih primarnih odhodkov v letu 2023 skratka ni bila v skladu s priporočilom Sveta. Odhodki, ki se financirajo z nepovratnimi sredstvi iz mehanizma za okrevanje in odpornost ter drugih skladov EU, so v letu 2023 znašali 3,2 % BDP. Nacionalno financirane naložbe so v letu 2023 znašale 3,2 % BDP, kar pomeni letno povečanje za 0,8 odstotne točke v primerjavi z letom 2022. Slovaška je dodatne naložbe financirala prek mehanizma za okrevanje in odpornost ter drugih skladov EU, vključno z javnimi naložbami za zeleni in digitalni prehod ter energetsko varnost, kot so naložbe v energetsko infrastrukturo in brezemisijski promet ter energijsko učinkovitost stavb, ki se delno financirajo iz mehanizma za okrevanje in odpornost ter drugih skladov EU.

Glede na ocene Komisije naj bi bila fiskalna naravnanost v letu 2024 restriktivna in naj bi znašala 1,4 % BDP. Glede na pomladansko napoved Komisije iz leta 2024 naj bi se nacionalno financirani očiščeni primarni odhodki Slovaške v letu 2024 povečali za 6,2 %, kar presega priporočeno najvišjo stopnjo rasti. Pri tem obstaja tveganje, da to ne bo v celoti skladno s priporočilom Sveta. Glede na pomladansko napoved Komisije iz leta 2024 so neto proračunski stroški izrednih energetskih podpornih ukrepov ocenjeni na 2,1 % BDP v letu 2023, v letu 2024 pa naj bi znašali 0,4 % ter v letu 2025 0,0 %. Če bi se povezani prihranki porabili za zmanjšanje javnofinančnega primanjkljaja, kot je priporočil Svet, bi te projekcije pomenile fiskalno prilagoditev v višini 1,7 % BDP v letu 2024, nacionalno financirani očiščeni primarni

odhodki[39] pa bi imeli v navedenem letu restriktiven učinek na fiskalno naravnanost v višini 0,2 % BDP. V letih 2023 in 2024 naj izredni energetski podporni ukrepi ne bi bili čim prej postopoma odpravljeni. Pri tem obstaja tveganje za neskladnost s priporočilom Sveta. Poleg tega naj se s tem povezani prihranki ne bi v celoti uporabili za zmanjšanje javnofinančnega primanjkljaja. Tudi pri tem obstaja tveganje za neskladnost s priporočilom Sveta. Glede na pomladansko napoved Komisije iz leta 2024 naj bi se nacionalno financirane javne naložbe s 3,2 % BDP v letu 2023 v letu 2024 zmanjšale na 3,0 % BDP. To zmanjšanje je posledica konca programskega obdobja 2014–2020 za strukturne sklade EU, za katere so bila sredstva na voljo do leta 2023. Razlog za to je tudi odlog dobave vojaške opreme na leto 2025. Ob upoštevanju teh dejavnikov se za javne naložbe v letu 2024 ocenjuje, da so skladne s priporočilom Sveta. Javnofinančni odhodki, ki se financirajo s prihodki iz skladov EU, vključno z nepovratnimi sredstvi iz mehanizma za okrevanje in odpornost, pa naj bi se v letu 2024 zmanjšali na 2,0 % BDP (s 3,2 % BDP v letu 2023). To zmanjšanje je posledica konca programskega obdobja 2014–2020 za strukturne sklade EU, za katere so bila sredstva na voljo do leta 2023.

Izzivi v zvezi z dolgom in srednjeročno stanje dolga. Javni dolg se je z 58,8 % BDP konec leta 2020 povečal na 61,1 % konec leta 2021, nato se je konec leta 2022 zmanjšal na 57,7 % BDP, konec leta 2023 pa na 56,0 %. Po projekciji naj bi se konec leta 2024 povečal na 58,5 % BDP, konec leta 2025 pa na 59,9 % BDP.

Na splošno analiza vzdržnosti dolga na srednji rok kaže na visoka tveganja. Glede na projekcijo za 10-letno obdobje po osnovnem scenariju naj bi se delež dolga sektorja država v prihodnjih letih stalno povečeval in v letu 2034 dosegel približno 106 % BDP. Osnovno gibanje dolga je občutljivo na makroekonomske šoke. Glede na stohastične projekcije, ki simulirajo širok nabor možnih začasnih šokov za makroekonomske spremenljivke, obstaja zmerna verjetnost, da bo delež dolga v letu 2028 višji kot v letu 2023.

Za celovito oceno vzdržnosti dolga je treba upoštevati druge dejavnike. Po eni strani so dejavniki, ki povečujejo tveganje, povezani z negativnim neto stanjem mednarodnih naložb Slovaške. Po drugi strani pa so dejavniki, ki zmanjšujejo tveganje, povezani s strukturo dolga. Zlasti majhen delež kratkoročnega javnega dolga in dejstvo, da je celotni javni dolg denominiran v eurih (s čimer so izključena valutna tveganja), prispevata k zmanjšanju tveganj za vzdržnost dolga.

Poleg tega bi lahko strukturne reforme in naložbe v okviru instrumenta NextGenerationEU/mehanizma za okrevanje in odpornost, če bodo v celoti izvedene, v prihodnjih letih pozitivno vplivale na rast BDP. Izvajanje reform in naložb, vključenih v slovaški načrt za okrevanje in odpornost, je v teku, vendar so za pravočasno dokončanje potrebna večja prizadevanja.

Ocena v okviru postopka v zvezi z makroekonomskimi neravnotežji Na Slovaškem obstajajo makroekonomska neravnotežja. Slovaška se sooča zlasti z ranljivostmi, povezanimi s stroškovno konkurenčnostjo, zunanjim saldom, trgom stanovanjskih nepremičnin in zadolženostjo gospodinjstev, ukrepi politike pa še niso bili sprejeti.

Nacionalni proračunski okvir. Slovaški svet za proračunsko odgovornost ima široka pooblastila in je močno prisoten v medijih, vendar njegov dialog z vlado in parlamentom ni

[39] Ta prispevek se meri kot sprememba primarnih odhodkov sektorja država brez (i) dodatnega proračunskega učinka diskrecijskih ukrepov na strani prihodkov, (ii) enkratnih odhodkov, (iii) odhodkov za ciklično brezposelnost ter (iv) odhodkov, ki se financirajo z nepovratno podporo (nepovratnimi sredstvi) iz mehanizma za okrevanje in odpornost ter drugih skladov Unije, glede na srednjeročno (10-letno) povprečno potencialno nominalno stopnjo rasti BDP, izražena kot razmerje do nominalnega BDP.

posebno intenziven. Slovaška ustava in spremljajoči zakoni so uvedli strukturno pravilo o uravnoteženem proračunu in pravilo glede dolga, ki zajemata sektor države, pa tudi pravilo o uravnoteženem proračunu in pravilo glede dolga, ki se uporabljata za lokalno upravo. Slovaška ima vzpostavljeno tudi srednjeročno proračunsko strategijo, v kateri so opisani fiskalni cilji in srednjeročne prednostne naloge vlade v obdobju treh let, sledi pa okvirnemu obdobju tekočega načrtovanja. Na splošno ima Slovaška precej trden nacionalni fiskalni okvir.

Povečanje javnih naložb v obrambo. Na podlagi podatkov COFOG, ki jih je objavil Eurostat, so skupni odhodki sektorja država za obrambo v letu 2022 znašali 1,5 % BDP. Od tega so javne naložbe v obrambo v letu 2022 predstavljale 0,2 % BDP in ostale v primerjavi z letom 2019 nespremenjene. Glede na predhodne informacije Slovaške bi se naložbe v obrambo povečale zaradi dobav vojaške opreme.

Drugi dejavniki, ki jih je izpostavila država članica. Slovaška je 16. maja 2024 predložila dodaten pomemben dejavnik, ki še ni naveden zgoraj, in sicer nedavno povečanje odhodkov za obresti. Slovaška je poleg tega potrdila svojo zavezo, da bo od leta 2025 naprej zmanjševala nominalni primanjkljaj za 1 odstotno točko na leto.

FINSKA

Srednjeročni makroekonomski položaj. Realni BDP se je v letu 2020 zmanjšal za 2,4 %. Po 2,8-odstotnem povečanju v letu 2021 je realni BDP v letu 2022 zrasel za 1,3 %, nato pa se je v letu 2023 zmanjšal za 1,0 %. Proizvodnja naj bi v letu 2024 ostala skoraj nespremenjena, v letu 2025 pa naj bi se povečala za 1,4 %. Rast v letu 2024 naj bi bila predvsem posledica zasebne potrošnje in naložb.

Srednjeročni proračunski položaj, vključno z naložbami. Javnofinančni primanjkljaj se je zmanjšal z 2,8 % BDP v letu 2021 na 0,4 % BDP v letu 2022, nato pa se je v letu 2023 povečal na 2,7 % BDP. Po projekciji naj bi v letu 2024 znašal 3,4 % BDP, v letu 2025 pa 2,8 % BDP. Javne naložbe so v letih 2021 in 2022 znašale 4,2 % BDP, leta 2023 pa so se rahlo zmanjšale na 4,0 % BDP. Po projekciji naj bi se v letu 2024 povečale na 4,1 % BDP, v letu 2025 na 4,5 % BDP in bile od leta 2021 že peto leto zapored večje od javnofinančnega primanjkljaja.

Po ocenah Komisije je bila fiskalna naravnanost v letu 2023 v razmerah visoke inflacije ekspanzivna in je znašala 0,9 % BDP. Rast nacionalno financiranih tekočih primarnih odhodkov (brez diskrecijskih ukrepov na strani prihodkov) je imela v letu 2023 ekspanziven učinek na fiskalno naravnanost v višini 0,8 % BDP. To vključuje višje stroške zagotavljanja začasne zaščite razseljenim osebam iz Ukrajine (za 0,2 % BDP). Ekspanzivni učinek nacionalno financiranih očiščenih tekočih primarnih odhodkov v letu 2023 je bil zato le delno povezan z osebami, ki bežijo iz Ukrajine. Ekspanzivna rast nacionalno financiranih tekočih primarnih odhodkov (brez diskrecijskih ukrepov na strani prihodkov) je bila tudi posledica nadaljnjega in hitrega naraščanja cen in stroškov, zlasti kupljenih storitev in odhodkov za osebje v lokalni upravi, ter povečanja odhodkov, povezanih s pripravljenostjo, ki so bili sprejeti v odziv na rusko vojno agresijo proti Ukrajini. Rast nacionalno financiranih tekočih primarnih odhodkov v letu 2023 skratka ni bila v skladu s priporočilom Sveta. Odhodki, ki se financirajo z nepovratnimi sredstvi iz mehanizma za okrevanje in odpornost ter drugih skladov EU, so v letu 2023 znašali 0,4 % BDP. Nacionalno financirane naložbe so v letu 2023 znašale 4,0 % BDP, kar pomeni zmanjšanje za 0,2 odstotne točke v primerjavi z letom 2022. Finska je dodatne naložbe financirala prek mehanizma za okrevanje in odpornost ter drugih skladov EU, vključno z javnimi naložbami za zeleni in digitalni prehod ter energetsko varnost, kot sta infrastruktura za energijo iz obnovljivih virov in vodik z nizkimi emisijami, ki se delno financirajo iz mehanizma za okrevanje in odpornost ter drugih skladov EU.

Glede na ocene Komisije naj bi bila fiskalna naravnanost v letu 2024 ekspanzivna, in sicer v višini 0,7 % BDP. Glede na pomladansko napoved Komisije iz leta 2024 naj bi se nacionalno financirani očiščeni primarni odhodki Finske v letu 2024 povečali za 4,0 %, kar presega priporočeno najvišjo stopnjo rasti. Pri tem obstaja tveganje za neskladnost s priporočilom Sveta. Glede na pomladansko napoved Komisije iz leta 2024 so neto proračunski stroški izrednih energetskih podpornih ukrepov ocenjeni na 0,2 % BDP v letu 2023, v letih 2024 in 2025 pa naj bi znašali 0,0 %. Če bi se povezani prihranki porabili za zmanjšanje javnofinančnega primanjkljaja, kot je priporočil Svet, bi te projekcije pomenile fiskalno prilagoditev v višini 0,2 % BDP v letu 2024, nacionalno financirani očiščeni primarni odhodki pa bi imeli v navedenem letu ekspanziven učinek na fiskalno naravnanost v višini 0,7 % BDP. V letih 2023 in 2024 naj bi bili izredni energetski podporni ukrepi čim prej postopoma odpravljeni. To je skladno s priporočilom Sveta. Vendar naj se s tem povezani prihranki ne bi v celoti uporabili za zmanjšanje javnofinančnega primanjkljaja. Pri tem obstaja tveganje za neskladnost s priporočilom Sveta. Glede na pomladansko napoved Komisije iz leta 2024 naj bi se nacionalno financirane javne naložbe v letu 2024 povečale na 4,1 % BDP (s 4,0 % BDP v letu 2023). To je skladno s priporočilom Sveta. Javnofinančni odhodki, ki se financirajo s

prihodki iz skladov EU, vključno z nepovratnimi sredstvi iz mehanizma za okrevanje in odpornost, pa naj bi v letu 2024 ostali stabilni pri 0,4 % BDP.

Izzivi v zvezi z dolgom in srednjeročno stanje dolga. Javni dolg se je s 74,7 % BDP konec leta 2020 zmanjšal na 72,6 % BDP konec leta 2021, nato pa se je postopoma povečeval in je konec leta 2022 znašal 73,5 % BDP, konec leta 2023 pa 75,8 % BDP. Po projekciji naj bi se konec leta 2024 dodatno povečal na 80,5 % BDP, konec leta 2025 pa na 82,4 % BDP.

Na splošno analiza vzdržnosti dolga na srednji rok kaže na visoka tveganja. Glede na projekcijo za 10-letno obdobje po osnovnem scenariju naj bi se delež dolga sektorja država stalno povečeval in v letu 2034 dosegel približno 96 % BDP. Osnovno gibanje dolga je občutljivo na makroekonomske šoke. Glede na stohastične projekcije, ki simulirajo širok nabor možnih začasnih šokov za makroekonomske spremenljivke, je velika verjetnost, da bo delež dolga v letu 2028 večji kot v letu 2023.

Za celovito oceno vzdržnosti dolga je treba upoštevati druge dejavnike. Po eni strani so dejavniki, ki povečujejo tveganje, povezani z nedavnim zvišanjem obrestnih mer, deležem kratkoročnega javnega dolga ter tveganji na nepremičninskih in stanovanjskih trgih. Po drugi strani pa dejavniki, ki zmanjšujejo tveganje, vključujejo podaljševanje zapadlosti dolga v zadnjih letih, razmeroma stabilne vire financiranja (z raznoliko in veliko bazo vlagateljev) in zelo velik delež dolga, ki je denominiran v eurih.

Poleg tega bi lahko strukturne reforme in naložbe v okviru instrumenta NextGenerationEU/mehanizma za okrevanje in odpornost, če bodo v celoti izvedene, v prihodnjih letih pozitivno vplivale na rast BDP. Izvajanje reform in naložb, vključenih v finski načrt za okrevanje in odpornost, zamuja.

Nacionalni proračunski okvir. Finska je uvedla strukturno pravilo o uravnoteženem proračunu, ki zajema sektor države, medtem ko je pravilo glede dolga pravzaprav določeno s političnim dogovorom. Pravila o uravnoteženem proračunu s političnim dogovorom urejajo tudi lokalno upravo in sektor socialne varnosti. Vzpostavljeno je tudi zavezujoče pravilo glede odhodkov: na začetku parlamentarnega obdobja vlada določi omejitve porabe in pravila, ki urejajo postopek za celotno štiriletno obdobje. Finska ima vzpostavljeno tudi srednjeročno proračunsko strategijo, v kateri so opisani fiskalni cilji in srednjeročne prednostne naloge vlade, sledi pa obdobju tekočega načrtovanja. Na splošno ima Finska razmeroma trden fiskalni okvir.

Povečanje javnih naložb v obrambo. Na podlagi podatkov COFOG, ki jih je objavil Eurostat, so skupni odhodki sektorja država za obrambo v letu 2022 znašali 1,3 % BDP. Od tega so javne naložbe v obrambo v letu 2022 predstavljale 0,3 % BDP, kar je za 0,1 odstotne točke več kot leta 2019. Glede na predhodne ocene Finske bi se naložbe, povezane z obrambo, v letu 2024 povečale za približno 0,5 % BDP, kar odraža znatne naložbe v obrambo in nadomestne naložbe v obrambna sredstva zaradi pomoči Ukrajini; vendar bo po navedbah Finske del teh naložb, ki je sicer primerljiv z obrambo, verjetno vključen v drug oddelek COFOG (zlasti „javni red in varnost“).

Drugi dejavniki, ki jih je izpostavila država članica. Analiza, predstavljena v predhodnih oddelkih, že zajema pomembne dejavnike, ki jih je Finska izpostavila 17. maja 2024.

4.2.2. DRŽAVE ČLANICE, ZA KATERE NI MOGOČE UPOŠTEVATI POMEMBNIH DEJAVNIKOV

BELGIJA

Srednjeročni makroekonomski položaj. Realni BDP se je v letu 2020 zmanjšal za 5,3 %. Po 6,9-odstotnem povečanju v letu 2021 je realni BDP v letu 2022 zrasel za 3,0 %, v letu 2023 pa za 1,4 %. Pričakuje se, da bo v letu 2024 dosegel rast v višini 1,3 %, v letu 2025 pa 1,4 %. Rast v letu 2024 naj bi bila predvsem posledica zasebne potrošnje in naložb.

Srednjeročni proračunski položaj, vključno z naložbami. Javnofinančni primanjkljaj je od leta 2020 nad 3 % BDP: s 5,4 % BDP v letu 2021 se je zmanjšal na 3,6 % BDP v letu 2022, nato pa se je v letu 2023 ponovno povečal na 4,4 % BDP. Po projekciji naj bi v letu 2024 ostal na ravni 4,4 % BDP, v letu 2025 pa naj bi se povečal na 4,7 % BDP. Javne naložbe so leta 2021 znašale 2,8 % BDP, nato pa so se v letu 2022 zmanjšale na 2,7 % BDP in v letu 2023 povečale na 2,9 % BDP. Po projekciji naj bi se v letu 2024 dodatno povečale na 3,1 % BDP, nato pa naj bi se v letu 2025 rahlo zmanjšale na 2,9 % BDP.

Po ocenah Komisije je bila fiskalna naravnanost v letu 2023 v razmerah visoke inflacije ekspanzivna in je znašala 0,7 % BDP. Rast nacionalno financiranih tekočih primarnih odhodkov (brez diskrecijskih ukrepov na strani prihodkov) je imela v letu 2023 ekspanziven učinek na fiskalno naravnanost v višini 0,4 % BDP. To vključuje za 0,1 % BDP nižje stroške ciljno usmerjenih izrednih podpornih ukrepov za gospodinjstva in podjetja, ki so najbolj ranljiva za povišanja cen energije. Zato rast nacionalno financiranih tekočih primarnih odhodkov nad srednjeročno potencialno rastjo BDP ni posledica ciljno usmerjene podpore gospodinjstvom in podjetjem, ki so najbolj ranljiva za povišanja cen energije. Ekspanzivna rast nacionalno financiranih tekočih primarnih odhodkov (brez diskrecijskih ukrepov na strani prihodkov) je bila posledica trajnega povišanja plač v javnem sektorju ter socialnih prejemkov in nadomestil zaradi mehanizma samodejne indeksacije, začasnega znižanja prispevkov delodajalcev za socialno varnost v letu 2023 in naraščajočih proračunskih stroškov, povezanih s staranjem prebivalstva. Rast nacionalno financiranih tekočih primarnih odhodkov v letu 2023 skratka ni bila v skladu s priporočilom Sveta. Odhodki, ki se financirajo z nepovratnimi sredstvi iz mehanizma za okrevanje in odpornost ter drugih skladov EU, so v letu 2023 znašali 0,3 % BDP. Nacionalno financirane naložbe so v letu 2023 znašale 2,8 % BDP, kar pomeni zvišanje za 0,1 odstotne točke v primerjavi z letom 2022. Belgija je dodatne naložbe financirala prek mehanizma za okrevanje in odpornost ter drugih skladov EU, vključno z javnimi naložbami za zeleni in digitalni prehod ter energetsko varnost, na primer naložbe v železniško in kolesarsko infrastrukturo, prenovo javnih stavb in vodikovo infrastrukturo, ki se delno financirajo iz mehanizma za okrevanje in odpornost ter drugih skladov EU.

Glede na ocene Komisije naj bi bila fiskalna naravnanost v letu 2024 restriktivna in naj bi znašala 0,1 % BDP. Glede na pomladansko napoved Komisije iz leta 2024 naj bi se nacionalno financirani očiščeni primarni odhodki Belgije v letu 2024 povečali za 4 %, kar presega priporočeno najvišjo stopnjo rasti. Pri tem obstaja tveganje za neskladnost s priporočilom Sveta. Glede na pomladansko napoved Komisije iz leta 2024 so neto proračunski stroški[40] izrednih energetskih podpornih ukrepov ocenjeni na 0,4 % BDP v letu 2023, v letih 2024 in 2025 pa naj bi znašali 0 % BDP. Če bi se povezani prihranki porabili za zmanjšanje javnofinančnega primanjkljaja, kot je priporočil Svet, bi te projekcije pomenile fiskalno

[40] Številka predstavlja raven letnih proračunskih stroškov navedenih ukrepov, vključno s prihodki in odhodki ter, kadar je ustrezno, brez prihodkov od davkov na nepričakovane dobičke dobaviteljev energije.

prilagoditev v višini 0,4 % BDP v letu 2024, nacionalno financirani očiščeni primarni odhodki pa bi imeli v navedenem letu restriktiven učinek na fiskalno naravnanost v višini 0,1 % BDP. V letih 2023 in 2024 naj bi bili izredni energetski podporni ukrepi čim prej postopoma odpravljeni. To je skladno s priporočilom Sveta. Vendar naj se s tem povezani prihranki ne bi v celoti uporabili za zmanjšanje javnofinančnega primanjkljaja. Pri tem obstaja tveganje za neskladnost s priporočilom Sveta. Glede na pomladansko napoved Komisije iz leta 2024 naj bi se nacionalno financirane javne naložbe v letu 2024 povečale na 2,9 % BDP (z 2,8 % BDP v letu 2023). To je skladno s priporočilom Sveta. Javnofinančni odhodki, ki se financirajo s prihodki iz skladov EU, vključno z nepovratnimi sredstvi iz mehanizma za okrevanje in odpornost, pa naj bi v letu 2024 ostali stabilni pri 0,3 % BDP.

Izzivi v zvezi z dolgom in srednjeročno stanje dolga. Javni dolg se je s 111,9 % BDP konec leta 2020 zmanjšal na 107,9 % konec leta 2021 in še dodatno na 104,3 % v letu 2022, nato pa se je konec leta 2023 povečal na 105,2 %. Konec leta 2024 naj bi znašal 105,0 % BDP, konec leta 2025 pa 106,6 % BDP.

Na splošno analiza vzdržnosti dolga na srednji rok kaže na visoka tveganja. Glede na projekcijo za 10-letno obdobje po osnovnem scenariju naj bi se delež dolga sektorja država v letu 2034 povečal na približno 119 % BDP. Osnovno gibanje dolga je občutljivo na makroekonomske šoke. Glede na stohastične projekcije, ki simulirajo širok nabor možnih začasnih šokov za makroekonomske spremenljivke, je velika verjetnost, da bo delež dolga v letu 2028 večji kot v letu 2023.

Za celovito oceno vzdržnosti dolga je treba upoštevati druge dejavnike. Po eni strani so dejavniki, ki povečujejo tveganje, povezani z nedavnim zvišanjem obrestnih mer, deležem kratkoročnega dolga, velikimi bruto potrebami po financiranju, velikim deležem javnega dolga nerezidentov in pomanjkanjem fiskalnega usklajevanja med različnimi ravnmi države, pri čemer je več zveznih enot posebno ranljivih. Po drugi strani pa dejavniki, ki zmanjšujejo tveganja, vključujejo podaljšanje zapadlosti dolga v zadnjih letih, kar omogoča bolj postopen prenos naraščajočih obrestnih mer na breme dolga, razmeroma stabilne vire financiranja z raznoliko in veliko bazo vlagateljev, javni dolg pa je v celoti denominiran v eurih.

Poleg tega bi lahko strukturne reforme in naložbe v okviru instrumenta NextGenerationEU/mehanizma za okrevanje in odpornost, če bodo v celoti izvedene, v prihodnjih letih pozitivno vplivale na rast BDP. Vendar izvajanje reform in naložb, vključenih v belgijski načrt za okrevanje in odpornost, precej zamuja.

Nacionalni proračunski okvir. Uspešnost srednjeročnega načrtovanja v Belgiji ostaja šibka, usklajevanje med ravnmi države pa je omejeno. Visoki svet za finance še ne deluje v celoti. Učinkovito izvajanje sporazuma o sodelovanju med vsemi ravnmi države iz leta 2013 pri opredelitvi večletnih fiskalnih poti in dodelitvi nalog spremljanja skladnosti visokemu svetu za finance ostaja nepopolno. To ovira spremljanje skladnosti in povečuje tveganje odstopanja od srednjeročne fiskalne usmeritve. Fiskalna pravila v Belgiji vključujejo cilje porabe za zdravstveno varstvo na zvezni ravni in stroga pravila, določena za lokalne organe. Čeprav zvezna raven in regionalne ravni predstavljajo velik delež državne porabe, je formalnih pravil, ki urejajo te ravni, malo, pri čemer je glavna izjema nedavni cilj Flandrije glede porabe. Hkrati se je Belgija v svojem načrtu za okrevanje in odpornost zavezala, da bo izvedla preglede porabe.

Povečanje javnih naložb v obrambo. Na podlagi podatkov COFOG[41], ki jih je objavil Eurostat, je skupna javna poraba za obrambo v letu 2022 znašala 1 % BDP. Od tega so javne naložbe v obrambo v letu 2022 predstavljale 0,1 % BDP in ostale v primerjavi z letom 2019 nespremenjene.

Drugi dejavniki, ki jih je izpostavila država članica. Belgija je 17. maja 2024 predložila dodatne pomembne dejavnike, ki še niso navedeni zgoraj, in sicer nedavna prizadevanja za povečanje javnih naložb za pospešitev zelenega in digitalnega prehoda (med drugim z izvajanjem načrta za okrevanje in odpornost) ter povečanje porabe za obrambo; vpliv izjemno visoke inflacije na javne finance, zlasti glede na mehanizme samodejne indeksacije; ter ukrepe za izboljšanje vzdržnosti pokojninskega sistema in reformo davčnega sistema.

[41] Klasifikacija izdatkov države po funkcijah (COFOG) razvršča podatke o javnofinančnih odhodkih iz ESR glede na namen, za katerega se sredstva uporabljajo.

ŠPANIJA

Srednjeročni makroekonomski položaj. Realni BDP se je v letu 2020 zmanjšal za 11,2 %. Po 6,4-odstotnem povečanju v letu 2021 je realni BDP v letu 2022 zrasel za 5,8 %, v letu 2023 pa za 2,5 %. Pričakuje se, do bo v letu 2024 dosegel rast v višini 2,1 %, v letu 2025 pa 1,9 %. Rast v letu 2024 je predvsem posledica zasebne potrošnje in v manjši meri naložb.

Srednjeročni proračunski položaj, vključno z naložbami. Javnofinančni primanjkljaj je od leta 2020 nad 3 % BDP: s 6,7 % BDP v letu 2021 se je zmanjšal na 4,7 % v letu 2022 in 3,6 % v letu 2023. Po projekciji naj bi se v letu 2024 zmanjšal še na 3,0 % BDP, v letu 2025 pa na 2,8 % BDP. Javne naložbe so se rahlo povečale z 2,7 % BDP v letu 2021 na 2,8 % BDP v letu 2022 in 3,0 % v letu 2023. Po projekciji naj bi v letih 2024 in 2025 znašale 3,1 % in bile v istih letih večje od javnofinančnega primanjkljaja.

Po ocenah Komisije je bila fiskalna naravnanost v letu 2023 pretežno nevtralna in je znašala –0,2 % BDP. Rast nacionalno financiranih tekočih primarnih odhodkov (brez diskrecijskih ukrepov na strani prihodkov) je imela v letu 2023 restriktiven učinek na fiskalno naravnanost v višini 0,3 % BDP in je bila v skladu s priporočilom Sveta. Restriktivni učinek nacionalno financiranih tekočih primarnih odhodkov je v bistvu posledica nižjih stroškov (ciljno usmerjenih in tistih, ki niso ciljno usmerjeni) izrednih podpornih ukrepov, namenjenih gospodinjstvom in podjetjem zaradi zvišanja cen energije (za 0,6 odstotne točke BDP). Na rast nacionalno financiranih tekočih primarnih odhodkov (brez ukrepov na strani prihodkov) so vplivali predvsem socialni prejemki in nadomestila, razen tistih v naravi, kot posledica prevrednotenja pokojnin in vmesna potrošnja kot posledica izdatkov za obrambo. Odhodki, ki se financirajo z nepovratnimi sredstvi iz mehanizma za okrevanje in odpornost ter drugih skladov EU, so v letu 2023 znašali 1,3 % BDP. Nacionalno financirane naložbe so v letu 2023 znašale 2,3 % BDP, kar pomeni letno povečanje za 0,1 odstotne točke. Španija je dodatne naložbe financirala prek mehanizma za okrevanje in odpornost ter drugih skladov EU, vključno z javnimi naložbami za zeleni in digitalni prehod ter energetsko varnost, kot so nabor digitalnih orodij, PERTE za električna in povezana vozila, nova mesta za poklicno izobraževanje in usposabljanje ter naložbe na področju zelenega vodika, ki se financirajo iz mehanizma za okrevanje in odpornost ter drugih skladov EU.

Glede na ocene Komisije naj bi bila fiskalna naravnanost v letu 2024 nevtralna, v višini 0,0 % BDP. Glede na pomladansko napoved Komisije iz leta 2024 naj bi se nacionalno financirani očiščeni primarni odhodki Španije v letu 2024 povečali za 3,8 %, kar presega priporočeno najvišjo stopnjo rasti. Pri tem obstaja tveganje za neskladnost s priporočilom Sveta. Glede na pomladansko napoved Komisije iz leta 2024 so neto proračunski stroški izrednih energetskih podpornih ukrepov ocenjeni na 0,9 % BDP v letu 2023, v letu 2024 pa naj bi znašali 0,2 % ter v letu 2025 –0,1 %. Če bi se povezani prihranki porabili za zmanjšanje javnofinančnega primanjkljaja, kot je priporočil Svet, bi te projekcije pomenile fiskalno prilagoditev v višini 0,7 % BDP v letu 2024, nacionalno financirani očiščeni primarni odhodki pa bi imeli v navedenem letu restriktiven učinek na fiskalno naravnanost v višini 0,3 % BDP. V letih 2023 in 2024 naj bi bili izredni energetski podporni ukrepi čim prej postopoma odpravljeni. To je skladno s priporočilom Sveta. Vendar naj se s tem povezani prihranki ne bi v celoti uporabili za zmanjšanje javnofinančnega primanjkljaja. Pri tem obstaja tveganje za neskladnost s priporočilom Sveta. Glede na pomladansko napoved Komisije iz leta 2024 naj bi se nacionalno financirane javne naložbe z 2,3 % BDP v letu 2023 v letu 2024 povečale na 2,4 % BDP. To je skladno s priporočilom Sveta. Javnofinančni odhodki, ki se financirajo s prihodki iz skladov EU, vključno z nepovratnimi sredstvi iz mehanizma za okrevanje in odpornost, pa naj bi se v letu 2024 povečali na 1,6 % BDP (z 1,3 % BDP v letu 2023).

Izzivi v zvezi z dolgom in srednjeročno stanje dolga. Javni dolg se je s 120,3 % BDP konec leta 2020 zmanjšal na 116,8 % konec leta 2021 in na 111,6 % v letu 2022. Po projekciji se je konec leta 2023 dodatno zmanjšal na 107,7 % BDP, konec leta 2024 in 2025 pa naj bi se še dodatno zmanjšal (na 105,5 % oziroma 104,8 % BDP).

Na splošno analiza vzdržnosti dolga na srednji rok kaže na visoka tveganja. Glede na projekcijo za 10-letno obdobje po osnovnem scenariju naj bi se delež dolga sektorja država nekoliko zmanjšal, nato pa naj bi se v letu 2034 ponovno povečal na 113 % BDP. Gibanje dolga je občutljivo na makroekonomske šoke. Glede na stohastične projekcije, ki simulirajo širok nabor možnih začasnih šokov za makroekonomske spremenljivke, je velika verjetnost, da bo delež dolga v letu 2028 večji kot v letu 2023.

Za celovito oceno vzdržnosti dolga je treba upoštevati druge dejavnike. Po eni strani so dejavniki, ki povečujejo tveganje, povezani z višjimi obrestnimi merami zaradi visoke stopnje javnega dolga. Po drugi strani pa dejavniki, ki zmanjšujejo tveganje, vključujejo podaljšanje zapadlosti dolga v zadnjih letih, razmeroma stabilne vire financiranja z zelo raznoliko in veliko bazo vlagateljev ter zelo velik delež dolga, ki je denominiran v eurih. Poleg tega bi „omejitvena klavzula“, uvedena s pokojninsko reformo iz leta 2023, s popolnim izvajanjem prispevala k odpravi nastajajočih vrzeli vzdržnosti javnih financ, povezanih z javnofinančnimi odhodki za pokojnine.

Poleg tega bi lahko strukturne reforme in naložbe v okviru instrumenta NextGenerationEU/mehanizma za okrevanje in odpornost, če bodo v celoti izvedene, v prihodnjih letih pozitivno vplivale na rast BDP. Izvajanje reform in naložb, vključenih v španski načrt za okrevanje in odpornost, je v teku, vendar so za pravočasno dokončanje potrebna večja prizadevanja.

Ocena v okviru postopka v zvezi z makroekonomskimi neravnotežji V Španiji ne obstajajo več makroekonomska neravnotežja.

Nacionalni proračunski okvir. Španski fiskalni svet (AIReF) ima široka pooblastila in se je hitro uveljavil kot zaupanja vredna neodvisna institucija. Nacionalna fiskalna pravila v Španiji vključujejo pravilo o proračunskem saldu, pravilo glede dolga in nacionalno pravilo o odhodkih. Španija je zaradi deaktivacije splošne odstopne klavzule konec leta 2023 in nedavnega sprejetja novih pravil na ravni EU trenutno v prehodnem obdobju, pri čemer se ponovno uporabljajo njena nacionalna fiskalna pravila. Španija se je v svojem nacionalnem načrtu za okrevanje in odpornost zavezala, da bo izvedla preglede porabe, ki jih pripravi fiskalni svet, in jih vključila v letni proračunski postopek.

Povečanje javnih naložb v obrambo. Na podlagi podatkov COFOG, ki jih je objavil Eurostat, so skupni odhodki sektorja država za obrambo v letu 2022 znašali 1,1 % BDP. Od tega so javne naložbe v obrambo v letu 2022 predstavljale 0,4 % BDP, kar je za 0,2 odstotne točke več kot leta 2019.

Drugi dejavniki, ki jih je izpostavila država članica. Analiza, predstavljena v predhodnih oddelkih, že zajema pomembne dejavnike, ki jih je Španija izpostavila 20. maja 2024.

FRANCIJA

Srednjeročni makroekonomski položaj. Realni BDP se je v letu 2020 zmanjšal za 7,5 %. Po 6,4-odstotnem povečanju v letu 2021 je realni BDP v letu 2022 zrasel za 2,5 %, v letu 2023 pa za 0,7 %. Pričakuje se, do bo v letu 2024 dosegel rast v višini 0,7 %, v letu 2025 pa 1,3 %. Rast v letu 2024 naj bi bila predvsem posledica zasebne in javne potrošnje.

Srednjeročni proračunski položaj, vključno z naložbami. Javnofinančni primanjkljaj je od leta 2020 nad 3 % BDP: s 6,6 % BDP v letu 2021 se je zmanjšal na 4,8 % BDP v letu 2022, nato pa se je v letu 2023 povečal na 5,5 %. V letu 2024 naj bi se zmanjšal na 5,3 % BDP, v letu 2025 pa na 5,0 %. Javne naložbe so med letoma 2020 in 2023 ostale precej stabilne (nekoliko nad 4 % BDP). V letu 2024 naj bi znašale 4,3 % BDP, v letu 2025 pa naj bi se zmanjšale na 4,2 %.

Po ocenah Komisije je bila fiskalna naravnanost v letu 2023 v razmerah visoke inflacije restriktivna in je znašala 0,5 % BDP. Rast nacionalno financiranih tekočih primarnih odhodkov (brez diskrecijskih ukrepov na strani prihodkov) je imela v letu 2023 restriktiven učinek na fiskalno naravnanost v višini 0,3 % BDP in je bila v skladu s priporočilom Sveta. Odhodki, ki se financirajo z nepovratnimi sredstvi iz mehanizma za okrevanje in odpornost ter drugih skladov EU, so v letu 2023 znašali 0,4 % BDP. Nacionalno financirane naložbe so v letu 2023 znašale 4,1 % BDP, kar pomeni zvišanje za 0,1 odstotne točke v primerjavi z letom 2022. Francija je dodatne naložbe financirala prek mehanizma za okrevanje in odpornost ter drugih skladov EU, vključno z javnimi naložbami za zeleni in digitalni prehod ter energetsko varnost, na primer za razvoj in industrijsko uvajanje rešitev za obnovljivi in nizkoogljični vodik, inovacijske projekte na področju trajnostnih kmetijskih sistemov, reciklirane materiale, inovativne stavbe, digitalizacijo in razogljičenje mobilnosti ter naložbe za toplotno prenovo stavb, ki se delno financirajo iz mehanizma za okrevanje in odpornost ter drugih skladov EU.

Glede na ocene Komisije naj bi bila fiskalna naravnanost v letu 2024 restriktivna in naj bi znašala 1,1 % BDP. Glede na pomladansko napoved Komisije iz leta 2024 naj bi se nacionalno financirani očiščeni primarni odhodki Francije v letu 2024 povečali za 1,8 %, kar je pod priporočeno najvišjo stopnjo rasti. To je skladno s priporočilom Sveta. Glede na pomladansko napoved Komisije iz leta 2024 so neto proračunski stroški energetskih podpornih ukrepov ocenjeni na 0,9 % BDP v letu 2023, v letu 2024 pa naj bi znašali 0,2% ter v letu 2025 0,0 %. Če bi se povezani prihranki porabili za zmanjšanje javnofinančnega primanjkljaja, kot je priporočil Svet, bi te projekcije pomenile fiskalno prilagoditev v višini 0,6 % BDP v letu 2024, nacionalno financirani očiščeni primarni odhodki pa bi imeli v navedenem letu restriktiven učinek na fiskalno naravnanost v višini 1,0 % BDP. V letih 2023 in 2024 naj bi bili izredni energetski podporni ukrepi čim prej postopoma odpravljeni. To je skladno s priporočilom Sveta. Poleg tega naj bi se s tem povezani prihranki v celoti uporabili za zmanjšanje javnofinančnega primanjkljaja. To je prav tako skladno s priporočilom Sveta. Glede na pomladansko napoved Komisije iz leta 2024 naj bi nacionalno financirane javne naložbe v letu 2024 ostale stabilne in znašale 4,1 % BDP. To je skladno s priporočilom Sveta. Javnofinančni odhodki, ki se financirajo s prihodki iz skladov EU, vključno z nepovratnimi sredstvi iz mehanizma za okrevanje in odpornost, pa naj bi v letu 2024 ostali stabilni pri 0,4 % BDP.

Izzivi v zvezi z dolgom in srednjeročno stanje dolga. Javni dolg se je s 113,0 % BDP konec leta 2021 zmanjšal na 111,9 % konec leta 2022 in dodatno na 110,6 % konec leta 2023. Konec leta 2024 naj bi se povečal na 112,4 % BDP, konec leta 2025 pa na 113,8 % BDP.

Na splošno analiza vzdržnosti dolga na srednji rok kaže na visoka tveganja. Glede na projekcijo za 10-letno obdobje po osnovnem scenariju naj bi se delež dolga sektorja država stalno

povečeval in v letu 2034 dosegel približno 139 % BDP. Gibanje dolga je občutljivo na makroekonomske šoke. Glede na stohastične projekcije, ki simulirajo širok nabor možnih začasnih šokov za makroekonomske spremenljivke, je velika verjetnost, da bo delež dolga v letu 2028 večji kot v letu 2023.

Za celovito oceno vzdržnosti dolga je treba upoštevati druge dejavnike. Po eni strani so dejavniki, ki povečujejo tveganje, povezani z nedavnim zvišanjem obrestnih mer, deležem kratkoročnega javnega dolga, pričakovanim povečanjem bruto potreb po financiranju v srednjeročnem obdobju in tveganji pogojnih obveznosti, ki izhajajo iz zasebnega sektorja, vključno z morebitnim unovčenjem državnih poroštev, odobrenih podjetjem in samozaposlenim med krizo zaradi COVID-19. Po drugi strani pa dejavniki, ki zmanjšujejo tveganje, vključujejo podaljšanje zapadlosti dolga v zadnjih letih in razmeroma stabilne vire financiranja (z raznoliko in veliko bazo vlagateljev).

Poleg tega bi lahko strukturne reforme in naložbe v okviru instrumenta NextGenerationEU/mehanizma za okrevanje in odpornost, če bodo v celoti izvedene, v prihodnjih letih pozitivno vplivale na rast BDP. Izvajanje reform in naložb, vključenih v francoski načrt za okrevanje in odpornost, dobro napreduje.

Ocena v okviru postopka v zvezi z makroekonomskimi neravnotežji V Franciji ne obstajajo več makroekonomska neravnotežja. Zlasti so ukrepi politike pomagali zmanjšati ranljivosti, ki so imele čezmejni pomen in so povezane s konkurenčnostjo v razmerah nizke rasti produktivnosti, vendar se morajo prizadevanja nadaljevati, ranljivosti, povezane z visokim javnim dolgom, pa ostajajo.

Nacionalni proračunski okvir. Visoki svet za javne finance ima razmeroma ozka pooblastila, omejena na izdajanje mnenj o verjetnosti makroekonomskih in proračunskih napovedi, na katerih temeljijo letni in večletni proračunski dokumenti, ter njihovi skladnosti s cilji strukturnega salda. Francoska ustava in spremljajoči zakoni so uvedli strukturno pravilo o uravnoteženem proračunu, ki zajema sektor države, in pravilo o uravnoteženem proračunu za lokalno upravo. Vzpostavljena je tudi srednjeročna proračunska strategija, ki opisuje fiskalne cilje in srednjeročne prednostne naloge vlade v obdobju od treh do petih let. V preteklosti so bili nacionalni proračunski cilji, določeni v srednjeročnem obdobju, popravljeni ali niso bili doseženi, fiskalna prilagoditev pa je bila odložena, kar je oslabilo povezavo z letnimi proračuni. Hkrati se je Francija v svojem načrtu za okrevanje in odpornost zavezala, da bo izvedla preglede porabe v zvezi z letnim proračunom.

Povečanje javnih naložb v obrambo. Na podlagi podatkov COFOG, ki jih je objavil Eurostat, so skupni odhodki sektorja država za obrambo v letu 2022 znašali 1,8 % BDP. Od tega so javne naložbe v obrambo v letu 2022 predstavljale 0,3 % BDP in ostale v primerjavi z letom 2019 nespremenjene.

Drugi dejavniki, ki jih je izpostavila država članica. Francija je 22. maja 2024 predložila dodatne pomembne dejavnike, ki še niso navedeni zgoraj, in sicer majhno elastičnost med BDP in davčnimi prihodki, v manjši meri pa učinek revizije statistične osnove, ki jo je opravil francoski statistični urad.

ITALIJA

Srednjeročni makroekonomski položaj. Po zmanjšanju za 9,0 % v letu 2020 se je realni BDP v letu 2021 povečal za 8,3 %, v letu 2022 za 4,0 %, v letu 2023 pa za 0,9 %. Rast naj bi tudi v letu 2024 znašala 0,9 %, v letu 2025 pa naj bi se rahlo povečala na 1,1 %. Rast v letu 2024 naj bi bila predvsem posledica neto izvoza in naložb.

Srednjeročni proračunski položaj, vključno z naložbami. Javnofinančni primanjkljaj je od leta 2020 nad 3 % BDP: z 8,7 % BDP v letu 2021 se je zmanjšal na 8,6 % v letu 2022 in 7,4 % v letu 2023. Podatki o primanjkljaju za obdobje 2020–2023 vključujejo učinek davčnih dobropisov za prenovo stanovanj, ki povečuje primanjkljaj.[42] Javnofinančni primanjkljaj naj bi se v letu 2024 zmanjšal na 4,4 % BDP, nato pa naj bi se v letu 2025 rahlo povečal na 4,7 % BDP. Javne naložbe so se po povečanju na 2,9 % BDP v letu 2021 rahlo zmanjšale na 2,7 % BDP v letu 2022, nato pa so se v letu 2023 povečale na 3,2 % BDP, na tej ravni pa naj bi se ohranile tudi v letu 2024. V letu 2025 naj bi znašale 3,5 % BDP.

Po ocenah Komisije je bila fiskalna naravnanost v letu 2023 v razmerah visoke inflacije nekoliko ekspanzivna in je znašala 0,3 % BDP. Rast nacionalno financiranih tekočih primarnih odhodkov (brez diskrecijskih ukrepov na strani prihodkov) je imela v letu 2023 restriktiven učinek na fiskalno naravnanost v višini 1,0 % BDP in je bila v skladu s priporočilom Sveta. Restriktivni učinek nacionalno financiranih tekočih primarnih odhodkov je posledica nižjih stroškov izrednih podpornih ukrepov (ciljno usmerjenih in tistih, ki niso ciljno usmerjeni), namenjenih gospodinjstvom in podjetjem zaradi zvišanja cen energije (za 1,4 odstotne točke BDP). Pokojnine in zmanjšanje davčnega primeža stroškov dela so bili med glavnimi dejavniki rasti nacionalno financiranih tekočih primarnih odhodkov (brez diskrecijskih ukrepov na strani prihodkov). Odhodki, ki se financirajo z nepovratnimi sredstvi iz mehanizma za okrevanje in odpornost ter drugih skladov EU, so v letu 2023 znašali 0,8 % BDP. Nacionalno financirane naložbe so v letu 2023 znašale 2,9 % BDP, kar pomeni zvišanje za 0,3 odstotne točke v primerjavi z letom 2022. Italija je dodatne naložbe financirala iz mehanizma za okrevanje in odpornost ter drugih skladov EU, vključno z javnimi naložbami za zeleni in digitalni prehod ter energetsko varnost, kot so krepitev pametnih omrežij, izgradnja „tirenske povezave“, razvoj sistemov hitrega množičnega prevoza, proizvodnja vodika na degradiranih območjih, hitre internetne povezave in digitalizacija javne uprave, ki se delno financirajo iz mehanizma za okrevanje in odpornost ter drugih skladov EU.

Glede na ocene Komisije naj bi bila fiskalna naravnanost v letu 2024 restriktivna in naj bi znašala 3,1 % BDP. Glede na pomladansko napoved Komisije iz leta 2024 naj bi se nacionalno financirani očiščeni primarni odhodki Italije v letu 2024 zmanjšali za 2,8 %, kar je pod priporočeno najvišjo stopnjo rasti. Vendar so bili očiščeni odhodki v letu 2023 višji od pričakovanih v času priporočila (za 2,9 % BDP) Ker je bilo torej priporočilo za leto 2024 izraženo kot stopnja rasti, se mora pri oceni skladnosti upoštevati tudi učinek osnove iz leta 2023. Če bi bili očiščeni odhodki v letu 2023 enaki, kot je bilo pričakovano v času priporočila, bi bila posledična stopnja rasti očiščenih odhodkov v letu 2024 višja od priporočene stopnje rasti za 0,9 % BDP. Zato se ocenjuje, da nacionalno financirani očiščeni primarni odhodki niso v celoti skladni s priporočilom. Glede na pomladansko napoved Komisije iz leta 2024 so neto proračunski stroški energetskih podpornih ukrepov ocenjeni na 1,0 % BDP v letu 2023, v letu 2024 pa naj bi znašali 0,0 %. Če bi se povezani prihranki porabili za zmanjšanje javnofinančnega primanjkljaja, kot je priporočil Svet, bi te projekcije pomenile fiskalno prilagoditev v višini 1,0 % BDP v letu 2024, nacionalno financirani očiščeni

[42] Glej Eurostat (2023), *Advice on recording of 2023 Superbonus (Nasveti za evidentiranje Superbonusa za leto 2023)* IT+Advice+on+recording+of+2023+Superbonus.pdf (europa.eu).

primarni odhodki pa bi imeli v navedenem letu restriktiven učinek na fiskalno naravnanost v višini 2,7 % BDP. Vendar je to posledica restriktivnega učinka drugih naložb v osnovna sredstva v višini 3,2 % BDP, kar je povezano predvsem z navedenim močnim zmanjšanjem subvencij, povezanih z davčnimi dobropisi za prenovo stanovanj v letu 2024. Hkrati naj bi bil prispevek nacionalno financiranih tekočih očiščenih primarnih odhodkov k fiskalni naravnanosti, na katerega vpliva postopna odprava sedanjih energetskih podpornih ukrepov, ekspanziven v višini 0,4 % BDP, kar kaže na polno uporabo prihrankov v višini 0,8 % BDP zaradi teh sedanjih energetskih podpornih ukrepov za ekspanzivne politike, s katerimi se v letu 2024 poveča neto tekoča poraba, vključno z zmanjšanjem davčnega primeža stroškov dela. V letih 2023 in 2024 naj bi bili izredni energetski podporni ukrepi čim prej postopoma odpravljeni. To je skladno s priporočilom Sveta. Vendar naj se s tem povezani prihranki ne bi v celoti uporabili za zmanjšanje javnofinančnega primanjkljaja. Pri tem obstaja tveganje za neskladnost s priporočilom Sveta. Glede na pomladansko napoved Komisije iz leta 2024 naj bi nacionalno financirane javne naložbe v letu 2024 znašale 2,8 % BDP (v primerjavi z 2,9 % BDP v letu 2023)[43]. To je skladno s priporočilom Sveta. Javnofinančni odhodki, ki se financirajo s prihodki iz skladov EU, vključno z nepovratnimi sredstvi iz mehanizma za okrevanje in odpornost, pa naj bi se v letu 2024 zmanjšali na 0,8 % BDP (z 1,2 % BDP v letu 2023), zlasti v povezavi z ReactEU.

Izzivi v zvezi z dolgom in srednjeročno stanje dolga. Javni dolg se je s 155,0 % BDP konec leta 2020 zmanjšal na 147,1 % konec leta 2021, na 140,5 % v letu 2022 in 137,3 % v letu 2023. Nato naj bi se konec leta 2024 po projekciji povečal na 138,6 % BDP, konec leta 2025 pa na 141,7 %.

Na splošno analiza vzdržnosti dolga na srednji rok kaže na visoka tveganja. Glede na projekcijo za 10-letno obdobje po osnovnem scenariju naj bi se delež dolga sektorja država stalno povečeval in leta 2034 dosegel približno 168 % BDP. Gibanje dolga je občutljivo na makroekonomske šoke. Glede na stohastične projekcije, ki simulirajo širok nabor možnih začasnih šokov za makroekonomske spremenljivke, je velika verjetnost, da bo delež dolga v letu 2028 višji kot v letu 2023.

Za celovito oceno vzdržnosti dolga je treba upoštevati druge dejavnike. Po eni strani so dejavniki, ki povečujejo tveganje, povezani z deležem kratkoročnega javnega dolga. Po drugi strani pa dejavniki, ki zmanjšujejo tveganje, vključujejo strukturo dolga. Glavni delež javnega dolga imajo še vedno domači posojilodajalci. Poleg tega dejstvo, da je javni dolg v celoti denominiran v eurih, izključuje valutna tveganja. Pozitivno neto stanje mednarodnih naložb Italije dodatno zmanjšuje fiskalna tveganja.

Poleg tega bi lahko strukturne reforme in naložbe v okviru instrumenta NextGenerationEU/mehanizma za okrevanje in odpornost, če bodo v celoti izvedene, v prihodnjih letih pozitivno vplivale na rast BDP. Izvajanje reform in naložb, vključenih v italijanski načrt za okrevanje in odpornost, je v teku, vendar so za pravočasno dokončanje potrebna večja prizadevanja.

Ocena v okviru postopka v zvezi z makroekonomskimi neravnotežji V Italiji obstajajo makroekonomska neravnotežja, potem ko je bil v letu 2023 ugotovljen obstoj čezmernih neravnotežij. Italija se sooča zlasti z ranljivostmi, povezanimi z visokim javnim dolgom in

[43] Pri zaokroževanju na prvo decimalko je razlika med nacionalno financiranimi javnimi naložbami med letoma 2024 in 2023 0,0.

šibko rastjo produktivnosti v razmerah nestabilnosti trga dela in nekaterih preostalih slabosti v finančnem sektorju, ki imajo čezmejni pomen.

Nacionalni proračunski okvir. Italijanski parlamentarni urad za proračun ima široka pooblastila in predstavlja primer dobre prakse med evropskimi neodvisnimi fiskalnimi institucijami. Urad je v stalnem dialogu z vlado. Italijanska ustava in spremljajoči zakoni so uvedli strukturno pravilo o uravnoteženem proračunu in pravilo glede dolga za sektor države ter pravilo glede odhodkov, ki se uporablja za sektor države, pa tudi pravilo o uravnoteženem proračunu na regionalni ravni. Vzpostavljena je tudi srednjeročna proračunska strategija, ki na kratko opisuje fiskalne cilje in srednjeročne prednostne naloge vlade v obdobju treh let. Hkrati je letni proračun v srednjeročnem načrtu slabo zasidran. Italija se je v svojem nacionalnem načrtu za okrevanje in odpornost zavezala, da bo v obdobju 2023–2025 izvajala letne preglede porabe.

Povečanje javnih naložb v obrambo. Na podlagi podatkov COFOG, ki jih je objavil Eurostat, so skupni odhodki sektorja država za obrambo v letu 2022 znašali 1,3 % BDP. Od tega so javne naložbe v obrambo v letu 2022 predstavljale 0,3 % BDP in ostale v primerjavi z letom 2019 nespremenjene.

Drugi dejavniki, ki jih je izpostavila država članica. Analiza, predstavljena v predhodnih oddelkih, že zajema pomembne dejavnike, ki jih je Italija izpostavila 17. maja 2024.

MADŽARSKA

Srednjeročni makroekonomski položaj. Realni BDP se je v letu 2020 zmanjšal za 4,5 %. Po 7,1-odstotnem povečanju v letu 2021 je realni BDP v letu 2022 zrasel za 4,6 %, nato pa se je v letu 2023 zmanjšal za 0,9 %. Pričakuje se, do bo v letu 2024 dosegel rast v višini 2,4 %, v letu 2025 pa 3,5 %. Rast v letu 2024 naj bi bila predvsem posledica zasebne potrošnje in naložb.

Srednjeročni proračunski položaj, vključno z naložbami. Javnofinančni primanjkljaj je od leta 2020 nad 3 % BDP: s 7,2 % BDP v letu 2021 se je zmanjšal na 6,2 % BDP v letu 2022, nato pa se je v letu 2023 ponovno povečal na 6,7 % BDP. Po projekciji naj bi v letu 2024 znašal 5,4 % BDP, v letu 2025 pa 4,5 %. Javne naložbe so se po povečanju na 6,3 % BDP v letu 2021 v letu 2022 zmanjšale na 5,4 % BDP, v letu 2023 pa na 5,1 % BDP. Po projekciji naj bi v letu 2024 znašale 4,6 % BDP in v letu 2025 4,7 % BDP, kar pomeni, da bi bile v zadnjenavedenem letu večje od primanjkljaja sektorja država.

Po ocenah Komisije je bila fiskalna naravnanost v letu 2023 v razmerah visoke inflacije restriktivna in je znašala 4,7 % BDP. Rast nacionalno financiranih tekočih primarnih odhodkov (brez diskrecijskih ukrepov na strani prihodkov) je imela v letu 2023 restriktiven učinek na fiskalno naravnanost v višini 1,7 % BDP. Rast nacionalno financiranih tekočih primarnih odhodkov v letu 2023 je bila v skladu s priporočilom Sveta. Vendar je treba opozoriti, da je to v veliki meri posledica zelo visoke ravni očiščenih odhodkov v letu 2022 v primerjavi z letom 2023, vključno z odhodki, ki niso ciljno usmerjeni, na več področjih, ki so prispevali k makroekonomskim neravnotežjem, financiranim z nepričakovanimi dobički in sektorskimi davki, obračunanimi podjetjem predvsem v energetskem, finančnem in maloprodajnem sektorju. Nacionalno financirane naložbe so v letu 2023 znašale 4,6 % BDP, kar pomeni zvišanje za 0,2 odstotne točke v primerjavi z letom 2022. Madžarska je financirala javne naložbe za zeleni in digitalni prehod ter energetsko varnost, kot sta izboljšanje energijske učinkovitosti ter digitalizacija v zdravstvu in izobraževanju. Madžarska še ni predložila zahtevka za plačilo v okviru mehanizma za okrevanje in odpornost.

Glede na ocene Komisije naj bi bila fiskalna naravnanost v letu 2024 restriktivna, v višini 1,0 % BDP. Glede na pomladansko napoved Komisije iz leta 2024 naj bi se nacionalno financirani očiščeni primarni odhodki Madžarske v letu 2024 povečali za 3,6 %, kar je pod priporočeno najvišjo stopnjo rasti. Vendar so bili očiščeni odhodki v letu 2023 višji od pričakovanih v času priporočila (za 1,8 % BDP). Ker je bilo torej priporočilo za leto 2024 izraženo kot stopnja rasti, se mora pri oceni skladnosti upoštevati tudi učinek osnove iz leta 2023. Če bi bili očiščeni odhodki v letu 2023 enaki, kot je bilo pričakovano v času priporočila, bi bila posledična stopnja rasti očiščenih odhodkov v letu 2024 višja od priporočene stopnje rasti za 1,5 % BDP. Zato se ocenjuje, da nacionalno financirani očiščeni primarni odhodki niso v celoti skladni s priporočilom. Glede na pomladansko napoved Komisije iz leta 2024 so neto proračunski stroški energetskih podpornih ukrepov ocenjeni na 1,6 % BDP v letu 2023, v letu 2024 pa naj bi znašali 0,9 % in v letu 2025 0,4 %. Če bi se povezani prihranki porabili za zmanjšanje javnofinančnega primanjkljaja, kot je priporočil Svet, bi te projekcije pomenile fiskalno prilagoditev v višini 0,6 % BDP v letu 2024, nacionalno financirani očiščeni primarni odhodki pa bi imeli v navedenem letu restriktiven učinek na fiskalno naravnanost v višini 1,9 % BDP. V letih 2023 in 2024 naj izredni energetski podporni ukrepi ne bi bili čim prej postopoma odpravljeni. Pri tem obstaja tveganje za neskladnost s priporočilom Sveta. Vendar naj bi se s tem povezani prihranki v celoti uporabili za zmanjšanje javnofinančnega primanjkljaja. To je skladno s priporočilom Sveta. Glede na pomladansko napoved Komisije iz leta 2024 naj bi se nacionalno financirane javne naložbe v letu 2024 zmanjšale na 4,0 % BDP (s 4,6 % BDP v letu 2023). To je predvsem posledica zmanjšanja in odložitve nacionalno financiranih naložbenih projektov, ki so jih napovedali organi zaradi visokih predvidenih primanjkljajev. Pri tem obstaja tveganje za neskladnost s priporočilom Sveta. Javnofinančni odhodki, ki se financirajo s prihodki iz skladov EU, vključno z nepovratnimi sredstvi iz mehanizma za okrevanje in odpornost, pa naj bi se v letu 2024 povečali na 1,7 % BDP (z 0,8 % BDP v letu 2023). To povečanje je posledica napovedanega povečanja črpanja sredstev kohezijske politike EU iz programskega obdobja 2020–2027 in višjih odhodkov za naložbe, ki jih podpira mehanizem za okrevanje in odpornost.

Izzivi v zvezi z dolgom in srednjeročno stanje dolga. Javni dolg se je z 79,3 % BDP konec leta 2020 zmanjšal na 76,7 % konec leta 2021 in 74,1 % konec leta 2022, v letu 2023 pa dodatno na 73,5 %. Nato naj bi se v letu 2024 povečal na 74,3 %, konec leta 2025 pa zmanjšal na 73,8 %.

Na splošno analiza vzdržnosti dolga na srednji rok kaže na srednja tveganja. Glede na projekcijo za 10-letno obdobje po osnovnem scenariju naj bi se delež dolga sektorja država v letu 2034 povečal na približno 78 % BDP. Gibanje dolga je razmeroma občutljivo na makroekonomske šoke. Glede na stohastične projekcije, ki simulirajo širok nabor možnih začasnih šokov za makroekonomske spremenljivke, obstaja zmerna verjetnost, da bo delež dolga v letu 2028 višji kot v letu 2023.

Za celovito oceno vzdržnosti dolga je treba upoštevati druge dejavnike. Po eni strani so dejavniki, ki povečujejo tveganje, povezani s strukturo javnega dolga, zlasti z glavnimi deleži kratkoročnega javnega dolga in tudi javnega dolga v tuji valuti. Tveganja pogojnih obveznosti, ki izhajajo iz bančnega sektorja, in negativno neto stanje mednarodnih naložb Madžarske predstavljajo dodatna fiskalna tveganja. Po drugi strani pa dejavniki, ki zmanjšujejo tveganja, vključujejo velik delež domačega javnega dolga.

Poleg tega bi lahko strukturne reforme in naložbe v okviru instrumenta NextGenerationEU/mehanizma za okrevanje in odpornost, če bodo v celoti izvedene, v prihodnjih letih pozitivno vplivale na rast BDP. Izvajanje reform in naložb, vključenih v madžarski načrt za okrevanje in odpornost, zaradi velikih izzivov precej zamuja.

Ocena v okviru postopka v zvezi z makroekonomskimi neravnotežji Na Madžarskem obstajajo makroekonomska neravnotežja. Madžarska se zlasti sooča z ranljivostmi, povezanimi s cenovnimi pritiski ter potrebami po zunanjem in državnem financiranju, čeprav je izboljšanje zunanjih razmer ublažilo nekatera kratkoročna tveganja.

Nacionalni proračunski okvir. Neodvisna fiskalna institucija Madžarske (fiskalni svet) je razmeroma majhna organizacija s precej ozkimi pooblastili. Fiskalni svet trenutno ni vključen v pripravo proračunskih napovedi, oceno stroškov načrtovanih ukrepov politike ali naknadnih ocen makroekonomskih napovedi. Madžarska ima več nacionalnih fiskalnih pravil, eno pravilo, ki omejuje javni dolg, in dve pravili o uravnoteženem proračunu. Pravilo o zmanjšanju dolga učinkovito omejuje letne proračune, vendar ima določene prociklične značilnosti, saj omejuje porabo in omogoča povišanja davkov, ko sta rast in inflacija nižja, in obratno. Pravilo o večletnem uravnoteženem proračunu omejuje letne nacionalne proračune v manjši meri, saj se lahko cilji za srednjeročne načrte dvakrat letno spremenijo za vsa leta, zajeta v načrtih. Madžarska se je v svojem nacionalnem načrtu za okrevanje in odpornost zavezala, da bo izvedla preglede porabe, da bi povečala učinkovitost javnofinančnih odhodkov in našla dodaten fiskalni manevrski prostor, da bo kos novim pritiskom porabe.

Povečanje javnih naložb v obrambo. Na podlagi podatkov COFOG, ki jih je objavil Eurostat, so skupni odhodki sektorja država za obrambo v letu 2022 znašali 1,4 % BDP. Od tega so javne naložbe v obrambo v letu 2022 predstavljale 0,3 % BDP, kar je za 0,1 odstotne točke več kot leta 2019. Po predhodnih ocenah Madžarske naj bi se odhodki za obrambo v letu 2023 približali 2 % BDP.

Drugi dejavniki, ki jih je izpostavila država članica. Madžarska je 17. maja 2024 predložila dodaten pomemben dejavnik, ki ni že naveden zgoraj, in sicer da se je primarni saldo v letu 2023 znatno izboljšal, tudi v strukturnem smislu.

5. SKLEPNE UGOTOVITVE

Javnofinančni primanjkljaj je v letu 2023 referenčno vrednost 3 % BDP presegel v desetih državah članicah EU: **v Belgiji, na Češkem, v Estoniji, Španiji, Franciji, Italiji, na Madžarskem, Malti, Poljskem** in **Slovaškem**. V vseh navedenih državah članicah, razen v Estoniji, so bili javnofinančni primanjkljaji v letu 2023 *nad* referenčno vrednostjo *in ne blizu* te vrednosti.

V **Estoniji** je bil primanjkljaj v letu 2023 *nad* referenčno vrednostjo, *vendar blizu* te vrednosti.

Javnofinančni primanjkljaj na **Finskem** v letu 2023 *ni presegel* referenčne vrednosti, vendar pa bo po poročanju načrtovani primanjkljaj v letu 2024 *nad* referenčno vrednostjo 3 % BDP, *vendar blizu* te vrednosti; tudi v napovedi Komisije je za leto 2024 predviden primanjkljaj *nad, vendar blizu* 3 % BDP.

Javnofinančni primanjkljaj v **Sloveniji** v letu 2023 *ni presegel* referenčne vrednosti iz Pogodbe, vendar pa bo po poročanju načrtovani primanjkljaj v letu 2024 *nad* 3 % BDP *in ne blizu* te vrednosti; ker pomladanska napoved Komisije iz leta 2024 predvideva, da bo primanjkljaj v letu 2024 pod 3 % BDP, načrtovana kršitev referenčne vrednosti v letu 2024 v smislu člena 126(3) PDEU za Slovenijo ni potrjena.

Glede na napoved Komisije naj bi javnofinančni primanjkljaji v Belgiji, Estoniji, Franciji, Italiji, na Madžarskem, Malti, Poljskem in Slovaškem v letu 2025 presegli 3 % BDP. Zato se ocenjuje, da primanjkljaji, ki presegajo referenčno vrednost, *niso začasni* za **Belgijo, Estonijo, Francijo, Italijo, Madžarsko, Malto, Poljsko** in **Slovaško**. V nasprotju s tem pa se za javnofinančne primanjkljaje na **Češkem, v Španiji, Sloveniji** in **na Finskem** trenutno

predvideva, da v letu 2025 ne bodo presegli referenčne vrednosti, zato so čezmerni primanjkljaji ocenjeni kot *začasni*.

Presežek nad referenčno vrednostjo je ocenjen kot *izjemen* za **Estonijo**, medtem ko za **Češko, Malto, Poljsko, Slovaško, Belgijo, Francijo, Italijo, Madžarsko, Španijo, Slovenijo** in **Finsko** *ni* ocenjen kot *izjemen*.

Skratka, ta analiza kaže, da merila glede primanjkljaja pred upoštevanjem pomembnih dejavnikov ne izpolnjuje 12 držav članic: **Belgija, Češka, Estonija, Španija, Francija, Italija, Madžarska, Malta, Poljska, Slovenija, Slovaška** in **Finska**.

V korakih, ki so podlaga za sklep o obstoju čezmernega primanjkljaja za države članice, javni dolg katerih je manjši od 60 % BDP (**Češka, Estonija, Malta, Poljska** in **Slovaška**), in za države članice, javni dolg katerih je večji od 60 % BDP, se pomembni dejavniki lahko upoštevajo, če primanjkljaj ostaja blizu referenčne vrednosti in je presežek nad referenčno vrednostjo začasen (**Slovenija** in **Finska**). Ti dejavniki lahko vplivajo na oceno izpolnjevanja merila glede primanjkljaja kot oteževalni ali olajševalni dejavniki, pri čemer se pomembni izzivi glede dolga obravnavajo kot ključni oteževalni dejavnik.

Na splošno se ocenjuje, da pomembni dejavniki, proučeni v tem poročilu, dajejo mešano sliko za Malto, Poljsko in Finsko. Na splošno se ocenjujejo kot blažilni za Češko, Estonijo in Slovenijo ter oteževalni za Slovaško.

Glede na negotovost, povezano z načrtovanimi podatki, in dejstvo, da v skladu s pomladansko napovedjo Komisije iz leta 2024 načrtovana kršitev referenčne vrednosti v letu 2024 za Slovenijo ni potrjena in da naj bi primanjkljaj na Finskem v letu 2024 ostal blizu referenčne vrednosti, v letu 2025 pa se znižal pod referenčno vrednost, bo Komisija v zvezi s **Slovenijo** in **Finsko** pozorno spremljala proračunska gibanja, jeseni pa stanje ponovno ocenila.

Ob upoštevanju pomembnih dejavnikov, ki jih je predložila država članica, se v zvezi s **Češko in Estonijo** ocenjuje, da je merilo glede primanjkljaja izpolnjeno.

V **Španiji** je proračunski primanjkljaj, ki presega referenčno vrednost, začasen. Glede na pomladansko napoved Komisije iz leta 2024 naj bi bil primanjkljaj brez dodatnih ukrepov v letih 2024 in 2025 pod referenčno vrednostjo. Ker Španija ne bo potrebovala nobene dodatne fiskalne prilagoditve, da bi svoj primanjkljaj znižala pod referenčno vrednost, začetek postopka v zvezi s čezmernim primanjkljajem na tej stopnji ne bi bil smiseln. Komisija bo v vsakem primeru še naprej spremljala proračunska gibanja v Španiji, jeseni pa stanje ponovno ocenila.

Ob upoštevanju te ocene in po proučitvi mnenja Ekonomsko-finančnega odbora, ustanovljenega v skladu s členom 126(4) PDEU, namerava Komisija julija predlagati začetek postopkov v zvezi s čezmernim primanjkljajem **za Belgijo, Francijo, Italijo, Madžarsko, Malto, Poljsko in Slovaško** ter Svetu predlagati sprejetje sklepa v skladu s členom 126(6) **o obstoju čezmernega primanjkljaja.**